

וטהר לבנו - ואתחנן

ואתחנן אל ה' בעת ההוא - בעניין 3 תפילות בתחנונים

ולכאורה קשה ששמע שפרשה זו לא נאמרה ביום אחרון של חיי משה, ואם כן חסרות עוד כמה תפילות למניין 515 שהושלמו רק ביום פטירתו??

בכל זאת גם ציווי הקב"ה הכתובה בפרשתנו שמושה יעלה ויראה את כל הארץ, **התקיימה רק בסוף חיי ממש** ככתוב בסוף ספר דברים לאחר שבירך את כל השבטים **"ויעל משה מערבת מואב אל הר נבו ראש הפסגה אשר על פני ירחו ויראהו ה' את כל הארץ, ויאמר ה' אליו זאת הארץ הראיתך בעיניך ושמה לא תעבר: וימת שם משה עבד ה' בארץ מואב על פי ה'".**

ואם כן גם הכתוב לגבי התפילות שהתפלל משה כולל את העתיד, כל מה שהתפלל עד הסוף - יום מותו.

והדברים מדהימים, כי אם כן יוצא א. שעד יום מותו כולל כי נפטר לאחר מנחה, הוא התחנן בתפילה לבורא עולם. ב. שלהתחנן זה יכול להיות גם ב 3 תפילות הקבועות לנו ערבית שחרית ומנחה, כי הנה משה לא הוסיף תפילות מיוחדות, אלא כל תחנוניו שילב בתפילות הרגילות.

ולכן, נלמד מזה, להתחזק בתפילות הקבועות, ובעיקר ב18, שהרי עיקר תחנוני משה היו בתפילות 18, וחלילה לא נעשה תפילתנו קבע אלא תחנונים, וגם אם נראה חודש שלא קיבלנו את מבוקשינו לא נתייאש, נמשיך 7 חודשים קבוע בלי להתייאש, בעצם עד הרגע האחרון, כי גם משה שנגזרה עליו גזירה אם היה מתפלל עוד תפילה אחת הייתה הגזרה מתבטלת, ללמדך כוחה של רציפות התפילה, וגם משה בזכות תפילתו הקבועה לפחות זכה לראות בחייו את כל הארץ.

ויאמר ה' אלי רב לך אל תוסף דבר אלי עוד בדבר הזה: - המשך

ולומר שהיה מקדים תפילת ערבית, דחוק הוא שמושה יקדים תפילת ערבית אם לא נהג כן כל חייו, שלכאורה זה לא לכתחילה ולא למהדרין.

ואולי, משה היה עושה את ההכנות לתפילה ערבית ומזמן עצמו לכך מבעוד יום, כדברי המשנה בברכות: חסידים הראשונים היו שוהים שעה אחת קודם ומתפללים, והכנה זו לכאורה הייתה מותרת לתפילת ערבית של מוצאי שבת, ואכן אם היה עושה את ההכנות לתפילה כראוי לפני זמן ערבית ייתכן שזה היה נחשב כתפילה נוספת שמשלימה את החסר, כי ההכנות לתפילה יש בהן גם כוח ועוצמה!!!

ונלמד מזה עד כמה עלינו לגשת לתפילה מתוך כובד ראש, כי תפילה שבאה מתוך הכנה של קדושה, אזי יש אש והתלהבות בתפילה, וכמה שמתאמצים יותר להתפלל בשלימות כך התפילה יותר חזקה ויותר בהתלהבות. ולא נהיה כמו אלו, שבגשמיות מה שלא מושלם ממש, מבחינתם זה לא שווה, אבל ברוחניות בתפילה וכדומה, מספיק משהו קליל, העיקר לצאת ידי חובה. וכמו שכתבתי, עיקר תחנוני משה היו בתפילות המסודרות לנו, אז הבה נתחזק בתפילה, תפילה במניין עם כוונת הלב שכמונה מעות, ובהתלהבות ואש התפילה יכבה את אש התאוה המשתוללת ברחוב ובבית.

ויתעבר בי ה' למענכם

חוזר ושוקע, שמושה רבינו משקעו בקרקע עד חוטמו, וכל שעה שעולה חוזר ונשקע למקום ששקעו משה רבינו עכ"ל.

ולפי זה מה שמושה נקבר בערבות מואב מול בעל פעור היה זה לטובת עם ישראל, שכך הוא סותם ומרסק את המקטרג על עם ישראל, אז אם כן מדוע רש"י לא פירש זאת כעניין חיובי, שמושה נקבר שם לטובת עם ישראל??

וייתכן והתשובה היא שלמשה רבינו כאב, כאב מר ממות!! למה?? למה חטאו ישראל בבעל פעור שעל כן נגזר עליו להיקבר מול בעל פעור, שהרי אם לא חטאו לא היה לו צורך לתקן על ידי קבורתו שם!!!!

וזה מזכיר לי שאדם דחף את החבר שלו מכל המדרגות, ולכן כרתו לו את הרגליים, והחבר קנה לו מכונית חדשה,

בתוספות ישנים מופיע ביאור נפלא למה כתוב "בעת ההיא", וביאורו, שמושה הבין שהגזרה "שלא תביאו" הייתה שהוא ואהרן לא ינהיגו, וגם לא "את הקהל הזה".

ולכן "בעת ההיא" הכוונה כאשר נפטר אהרן, וגם נפטר כל הדור הישן שזה היה ברור ומוחלט בט"ו באב בשנת 40. והיות ומשה רבינו ראה שיהושע קיבל את שרביט ההנהגה, אז חשב משה שהוא יכול להיכנס לארץ ישראל כתלמידו של יהושע בן נון יחד עם הדור החדש.

ודבר מדהים ראיתי בפני יהושע ברכות ל"ב שהביא מדרש שמושה התפלל 515 תפילות כמניין "ואתחנן", וחדש הפני יהושע שזה יוצא בדיוק 3 תפילות ביום עד יום מותו. ודייק מהגמרא שם, שסדר ברכות בתפילת 18 נלמד מתפילת משה המופיעה בפרשתנו, ואם כן תפילות משה מיום ט"ו באב (שכאמור אז התברר לו שתמו אנשי הדור ההוא, וכל הנשארים הם מהדור החדש), ועד יום פטירתו - ז' אדר, בלי שבתות שאז אסור להתחנן, היו התפילות הקבועות שאנחנו מתפללים כל יום ערבית שחרית ומנחה, וכאמור סך התפילות יצא בדיוק המספר 515 - "ואתחנן".

ולכן, נלמד מזה, להתחזק בתפילות הקבועות, ובעיקר ב18, שהרי עיקר תחנוני משה היו בתפילות 18, וחלילה לא נעשה תפילתנו קבע אלא תחנונים, וגם אם נראה חודש שלא קיבלנו את מבוקשינו לא נתייאש, נמשיך 7 חודשים קבוע בלי להתייאש, בעצם עד הרגע האחרון, כי גם משה שנגזרה עליו גזירה אם היה מתפלל עוד תפילה אחת הייתה הגזרה מתבטלת, ללמדך כוחה של רציפות התפילה, וגם משה בזכות תפילתו הקבועה לפחות זכה לראות בחייו את כל הארץ.

והפני יהושע מוסיף שאם משה היה מוסיף עוד תפילה אחת, הייתה תפילתו מתקבלת. וכן אמר לו הקב"ה "רב לך אל תוסף דבר אלי עוד", שאילו התפלל משה עוד תפילה אחת שהם כמניין תקי"ו שיוצא 6 פעמים מנין אלוקים היה ממתיק בזה ו' בתי דינים האמורים בפרק במה בהמה והיה נענה בתפלתו, לכך אמר לו אל תוסף דבר.

וקשה שהרי לדבריו כל תפילה היא כנגד אחת מ3 התפילות שביום, ואם כן התפילה הבאה הייתה ערבית שזה כבר מעל גיל 120 של משה, ואיך הייתה בכלל אפשרות שיוסיף עוד תפילה נוספת???

ונלמד מזה עד כמה עלינו לגשת לתפילה מתוך כובד ראש, כי תפילה שבאה מתוך הכנה של קדושה, אזי יש אש והתלהבות בתפילה, וכמה שמתאמצים יותר להתפלל בשלימות כך התפילה יותר חזקה ויותר בהתלהבות. ולא נהיה כמו אלו, שבגשמיות מה שלא מושלם ממש, מבחינתם זה לא שווה, אבל ברוחניות בתפילה וכדומה, מספיק משהו קליל, העיקר לצאת ידי חובה. וכמו שכתבתי, עיקר תחנוני משה היו בתפילות המסודרות לנו, אז הבה נתחזק בתפילה, תפילה במניין עם כוונת הלב שכמונה מעות, ובהתלהבות ואש התפילה יכבה את אש התאוה המשתוללת ברחוב ובבית.

כתב רש"י "למענכם" - אתם גרמתם לי, ובעצם פשטות הפסוק משמעותו למענכם - עבורכם ובשבילכם ולטובתכם, אבל רש"י פירש זאת כעניין שלילי לכאורה, והסיבה בפשטות היא, כי כבר קודם פרק א' ל"ז אמר משה בלשון דומה "גם בי התאנף ה' בגללכם", ושם ודאי המשמעות שלילית, ולכן גם כאן רש"י פירש זאת כך.

אבל האמת שבהחלט יש מקום לפרש שכאן זה כן חיובי ולטובת ישראל, שהרי הגמרא בסוטה (דף י"ד) אומרת: א"ר חמא ברבי חנינא, מפני מה נקבר משה אצל בית פעור, כדי לכפר על מעשה פעור.

והתוספות שם מביא בשם מדרש אגדה שבכל שנה בעת שחטאו ישראל בבנות מואב, באותו זמן בית פעור עולה למעלה לקטרג ולהזכיר, וכשהוא רואה קברו של משה

וטהר לבנו - ואתחנן

בריאות ולוותר על המכונית החדשה. ולכן ברור היה לרש"י שמשא בדבריו אלו הקפיד עליהם וטען נגדם, ולא להיפך!!!

האם יודה לחבר על המכונית החדשה?? או שיגיד לו חבל שהגעתי למצב בו אני זקוק וחייב להשתמש במכונית שקנית לי, הרי ברור שהיה מעדיף לחיות עם רגליים

ללמדנו, שלא כל מה שנראה לנו חיובי וטוב זה אכן חיובי וטוב, לפעמים זה רק תרופה או ברירת מחדל, וזה מזכיר לי את המכשירים המפוקחים, וכמו שהרבנים הגדירו זאת, שאין מחשב ואינטרנט כשר רק מפוקח באילוף ובדיעבד ממש, ובוודאי לא להתגאות בבדיעבד, כי בלבוש לא נלך בלבוש שהוא בדיעבד, לא נלך עם בגד קצר מידי או מטונף כי בדיעבד הוא מכסה את גופנו איך שהוא, אלא נקפיד על לבוש מתאים ולכתחילה, כל שכן בדברים הנוגעים ליסודי הדת והמשך קיום היהדות.

ונשב בגיא מול בית פעור - ועתה ישראל שמע אל החקים - המשך

רש"י פרק ג' פסוק כ"ט על הפסוק "ונשב בגיא מול בית פעור" כתב, שלמרות שנצמדתם כמו צמיד פתיל לעבודת כוכבים, בכל זאת בורא עולם לכם הוא מחל אבל לי לא מחל, ולכן עליכם אמר מיד הפסוק בפרק הבא פרק ד' "ועתה ישראל שמע אל החקים", כי אם תשמעו לחוקים לכם הכל ימחק!!! וקצת קשה שאם אכן הפסוקים קשורים אחד לשני מדוע התורה הפרידה ביניהם לפרשיות, ולא כתבה אותם בפרשה אחת???

וייתכן שזה נכתב בכוונה בפרק חדש, ללמדנו שגם בעבירות החמורות ביותר עד כדי כך שהיינו צמודים וקשורים לעבירה הרבה יותר ממה שהיינו דבוקים בהי מאז נולדנו, בכל זאת אפשר לפתוח דף חדש ופרק חדש בחיים, על ידי שמייעת החוקים וקיום המצוות כראוי!!! ואדרבה הדרך הטובה ביותר להתנתק מהעבר הטמא, זה פשוט לברוח לפרק חדש דף חדש, פשוט להחליט זהו אני אדם חדש, פרק חדש.

על כן אחי ורעי, צדיקים בני צדיקים, נעזוב בחדות את העבר, אפילו את העבר הכי אפל והמטונף ביותר בכל מיני טינופות שהיינו צמודים וקשורים לטומאה, ובחדות נקבל עול מלכות שמים, רבי נקרא לעצמנו!!! ונתקדש בתורה ובמצוות וככה יקום בנו "לכם אני מוחל אמר השם", רק חזקו ואמצו, ולעולם לא לחזור לפרק הקודם האפל בחיים.

ונשב בגיא מול בית פעור - המשך

וכל זה בכדי למחול להם, כי כך הוא משתיק את הקטרוג של בעל פעור, כפי שהבאנו את דברי תוספות שבכל שנה בעת שחטאו ישראל בבנות מואב באותו זמן בית פעור עולה למעלה לקטרג ולהזכיר, וכשהוא רואה קברו של משה חוזר ושוקע, שמשא רבינו שקעו בקרקע עד חוטמו, וכל שעה שעולה חוזר ונשקע למקום ששקעו משה רבינו.

רש"י הקודם, שלמרות שנצמדתם כמו צמיד פתיל לעבודת כוכבים, בכל זאת בורא עולם לכם הוא מחל אבל לי לא מחל, ולכן עליכם אמר "ועתה ישראל שמע אל החקים", כי אם תשמעו לחוקים לכם הכל ימחק!!! ופלא עצום בכוונת רש"י, וכי מה רצה לומר ומה היא מטרת משה במשפט הזה "לכם מחל ולי לא???"

וזה מזכיר לי מאמר חז"ל שהקב"ה יכל לברוא את העולם במאמר אחד, ובכל זאת פרס את בריאת העולם ל 6 ימים, בכדי שהאדם יעריך את יצירתו, ואז בורא עולם מזהיר אותו: ראה עולם יפה שבראתי, והשקעתי בו, תן דעתך שלא תחריב עולמי.

וגם אם אכן הכל נמחק לישראל ולמשה לא, אזי משה רבינו כבר הקריב את עצמו עבור עם ישראל בעגל, שאמר להקב"ה "ועתה אם תשא חטאתם ואם אין מחני נא מספרך", ומדוע כאן התעורר על דבר זה שלעם ישראל נמחל ולו לא נמחל???

ומה חשב משה להרוויח מהערכתם של בני ישראל כלפיו, כלפי הקרבתו עבורם, וכלפי זה שלא נמחל למשה רק בגללם ועבורם???

אך ייתכן שדברי רש"י קשורים לדברי המדרש ז"י, שא"ר שמואל בר יצחק, כיון שנטה משה למות ולא בקשו עליו רחמים שיכנס לארץ כינס אותם והתחיל מוכיחם, אמר להם אחד פדה 60 ריבוא בחטא העגל, ואילו ה 60 ריבוא לא יכולים לפדות אדם אחד??? וכי שכחתם את כל מה שהנהגתי אתכם במדבר 40 שנה???

התשובה לכך, שעם ישראל יתאמץ לקיים את החוקים ואת המצוות כראוי, שאותו בעל פעור ביום השנה לחטא עם ישראל - כשיצא לקטרג לא יהיה לו על מה לקטרג, ומשה רבינו כשיראה את בעל פעור מחפש ולא מוצא לקטרג, איזו שמחה תהיה למשה רבינו מכך, איזה נחת יהיה לו, הוא ירקוד משמחה!! ויאמר שווה היה לי להיקבר פה, לראות באכזבתו של השטן, כי עם ישראל קדושים וטהורים ובתוכם ה'.

וייתכן שזה מה שמשא רצה. הוא רצה לעורר את בני ישראל, שבני ישראל יעריכו את גודל ההקרבה שלו, שלהם בורא עולם מחל ואילו לו למשה לא נמחל, כי בורא עולם רצה שלא תהיה לו מחילה כביכול, וכך הוא יפטר בחוץ לארץ ויקבר מול בית פעור.

אבל לא רק זאת, אלא גם אם כולם לא התגברו בקדושה ונפלו חלילה בטומאה, בכל זאת אם השם שלך כבר לא יהיה ברשימה של המקטרג כמו שהייתה בשנה שעברה או בשנים עברו, כי אתה התפרעת בכל הכוח לשמור על עצמך ב 40 יום של קדושה ושמירת העיניים והמחשבות, ועוד 40 יום וכך במשך שנה שלימה השלמת רצף של מסלולים של 40 יום של קדושה, אזי משה רבינו שמח ואומר הנה יהודי אחד פחות ברשימה השחורה, ובשמחה - בזכותך ובזכות עוד צדיקים כמוך משה רבינו נותן בהתלהבות מכה ותוקע עמוק יותר את בעל פעור עמוק באדמה. רק שעלינו להמשיך להתחזק ואם צריך ובעצם כדאי הדבר להתחבר ולהתחזק בחבורת קודש, ובכל מקום אם תתאמץ תמצא, ואם לא תקים חבורת קודש, כי בחבורה יש יותר כוח ויותר עוצמה ואיש לרעהו יעזור ולאחיו יאמר חזק.

ויתעבר ה' בי למענכם ולא שמע אלי, ויאמר ה' אלי רב לך אל תוסף דבר אלי עוד בדבר הזה

ומזרחת וראה בעיניך כי לא תעבר את הירדן הזה", ואכן בסוף חומש דברים משה רבינו עולה ורואה את כל הארץ הקדושה ונפטר. **ונשאלת** השאלה, למה בורא עולם נתן למשה רבינו להתחנן עד הרגע האחרון, אם אכן ה' לא

הפני יהושע כתב שמשא התפלל מט"ו באב עד יום פטירתו תקט"ו תפילות של 18, ולאחר המנחה האחרון בורא עולם אומר לו, די!! "אל תוסף דבר אלי עוד בדבר הזה, עלה ראש הפסגה ושא עיניך ימה וצפנה ותימנה

וטהר לבנו - ואתחנן

ובדברים אלו נחמתי את ידי שבה מרות על רבו מגדולי ישראל שנפטר, וידידי היה שבור ורצוף ממאן להינחם, וכולו בבכי, **הרי כולנו התפללנו כה רבות וכה בכינו עליו שיחיה, והיינו בטוחים שבורא עולם קיבל את תפילתנו והנה אכזבה!! מורינו ורבינו נפטר מהעולם!!**

ואני בוכה יחד עמו, אבל אמרתי לו ידידי אכן **גם על בית המקדש בכינו כל עם ישראל** והיינו בטוחים הנה משיח בא יבוא בזאת השנה, בפרט שהשנה **תשע"ה ותשע"ו** באמת לא צמנו ב"י בתמוז וגם לא בט"ו באב, כי הצומות היו נדחים, ועד הרגע האחרון וגם אחרי הצום חשבנו אולי היה לנו את ניסיון הצום אבל עכשיו מיד יבוא, אבל לצערנו עדיין לא הגיע!!!

אבל הבכי והתפילות לא היו לחינם, כי את הבכי ואת התפילות ואת התשוקה ניקח אתנו למשך שנות חייו, כי בדמעות ובתפילות ובתחנונים יש בהם שפע של קדושה להמשך החיים, ונצל אותם לחיזוק ביראת שמים ולהתמדה בתורה למשך זמן ארוך אמן ואמן.

ועוד נקודה!!

אמונה זה פרס לחיים, אמונה זה לא שמה שאתה רוצה שיתקיים אכן יתקיים כי אתה מאמין, אלא אמונה היא שיש בורא עולם השומע ומקבל את תפילתך ואוהב אותך ואת אמונתך בו, אמונה זה יהלום לחיים!!! שיש לי קשר אמיץ עם בורא עולם!!! ששומע לי!!! ומקשיב לי!!! וזה שווה יותר מהתוצאה!!!

כמו שאומרים בתפילה מהתהילים "רוצה ה' את יראיו את המייחלים לחסדו", בורא עולם אוהב את יראת השמים שיוצאת מהתחנונים והמייחלות שאנחנו מייחלים לחסדו יתברך!! ושוב, בלי קשר לשום תוצאה - "שפכי כמים ליבך נוכח פני ה'!!"

ויאמר ה' אלי אל תוסף דבר אלי עוד בדבר הזה – המשך

מה 38 שנה שהם 19 שנה הם לא סבלו נדודים וטלטולים, ולכן יתכן שאם בורא עולם היה מראה לו את ארץ ישראל מיד, אם כן אולי עלולה הייתה להיווצר בעיה חמורה, שמה רבינו שכל כך השתוקק להיכנס לארץ ישראל, אם גם היה רואה וטועם ממראה ארץ ישראל הוא היה מתייסר בייסורים קשים מאוד, כי משה רבינו טעם טעם שכה השתוקק עליו וראה כי טוב הוא עד למאוד, ואיך יוכל לסבול גירויו עז כל כך זמן כה ממושך!!!

הנה ראינו שרבן יוחנן שהיה צמא לדברי תורתו של ריש לקיש, לכן הוא היה צווח עד שיצאה דעתו והתפללו חכמים לפטירתו מן העולם, ומצד שני כבר ראינו את שני בני אהרן שעשו מעשה בלי רשות כי חפצו להתקדש עוד, כי צמאה נפשם לקדושה והקטירו קטורת ונשרפו.

ולכן יתכן שמיד לאחר שמה רבינו ראה את ארץ ישראל מיד הוא נפטר מהעולם, שלא יהיה לו ניסיון קשה וייסורים קשים מידי.

נלמד מזה דוגמה לחיים, שלפעמים אנחנו מתפללים זמן כה רב על דבר ומשאלה, ולא מבינים למה לא קיבלנו מיד תשובה, ולמה היו לנו ספקות זמן כה רב, אבל כמו שלמשה הכל היה עם סיבה לטובתו ממש, גם לנו הכל מסובב בורא עולם לטובתנו ממש, וגם נלמד מכאן שבורא עולם גם כשלא רוצה להקשיב לנו ולא רוצה להאזין לנו עדיין תפילה עושה מחצה!!! קדימה.

ויאמר ה' אלי רב לך אל תוסף דבר אלי עוד

הקב"ה למשה, אם לא אמיתך בעולם הזה היאך אחיך לעולם הבא, ולא עוד אלא שאתה עושה תורת פלסטר, שכתוב בתורתו ואין מידי מציל.

המשיך משה ואמר לפני הקב"ה, רבש"ע, אם אין אתה מכניס אותי לא"י הניח אותי כחיות השדה שהן אוכלים עשבים ושותים מים וחיים ורואים את העולם כך תהא נפשי כאחת מהן, **ענה לו הקב"ה: רב לך.**

רצה בשום פנים ואופן לתת לו את מבוקשו אזי שתיכף יאמר לו ה' לא!! ואל תוסיף לדבר אלי עוד בדבר הזה!!!

ובפרט שכתוב במדרש "ואתחנן בעת ההיא לאמר", ושואל המדרש מהו לאמר? א"ר עקיבא: אמר משה לה', השיבני על דברי אם אני נכנס לא"י אם איני נכנס!! למה משה רבינו לאחר משך זמן כה ארוך של תפילות ותקוות שאכן הכל יסתדר בסוף מקבל את המילה לא!! **וגם** יש להקשות למה בורא עולם נתן לו לראות את ארץ ישראל רק ברגעי האחרונים ולא לאחר כמה תפילות???

וייתכן, שבורא עולם רצה את תפילות משה שנאמרו בסוף חייו בהתחננות, עם צפייה עצומה ובתשוקה עצומה להתיר את האסור, ואין מתוק יותר ממים גנובים, **ותשוקה זו העביר משה בכוח תפילותיו ותחנוניו הרבים לכל דורות עם ישראל שישתוקקו עד כדי כך למצוות בכלל ולקדושת ארץ ישראל בפרט**, ועד היום הזה אם יש אדם שמשתוקק לקדושת ארץ ישראל זה בזכות תשוקת ותפילות משה רבינו, ואת זה בורא עולם לא רצה להפסיד לנו.

שאלנו קודם למה בורא עולם נתן למשה רבינו להתחנן עד הרגע האחרון, אם אכן בורא עולם לא רצה בשום פנים ואופן לתת לו את מבוקשו אזי שתכף יאמר לו בורא עולם: לא!! ואל תוסיף לדבר אלי עוד בדבר הזה!!! **למה** משה רבינו לאחר משך זמן כה ארוך של תפילות ותקוות שאכן הכל יסתדר בסוף מקבל את המילה לא!! **וגם** הקשינו, למה בורא עולם נתן לו לראות את ארץ ישראל רק ברגעי האחרונים ולא לאחר כמה תפילות???

וייתכן שה' רצה להראות למשה את ארץ ישראל כתמורה לתפילה שלו, שהרי תפילה עושה מחצה, ואפילו לדור המדבר שכתוב "ותשבו ותבכו לפני ה' ולא שמע ה' בקלכם ולא האזין אליכם, ותשבו בקדש ימים רבים כימים אשר ישבתם". **וכתב** רש"י שם: ותשבו בקדש ימים רבים, ש 19 שנה עשו בקדש ורק אחרי זה 19 שנה נוספים היו הולכים ומטורפים וחזרו לקדש כמו שנאמר "ויניעם במדבר".

וראיתי שמפרשים שלמרות שבורא עולם לא שמע ולא האזין לתפילתם, בכל זאת תפילה עושה מחצה ולכן חצי

ראיתי מקשים, מדוע משה התאמץ כל כך והתפלל על עצמו שיכנס לארץ ישראל, ואילו על אהרן אחיו לא התפלל כך, **ובעצם** לא ראינו שהתפלל עליו כלל, ולמה אכן לא התפלל עליו כלל???

וייתכן שהדבר יתורץ על פי המדרש י"א י', אותה שעה אמר משה לפני הקב"ה: **רבש"ע**, אם אין אתה מכניס אותי לא"י הניח אותי בעולם הזה ואחיה ולא אמות, אמר לו

וטהר לבנו - ואתחנן

בבקשות עד שהגיע לבקש שייכנס כבעל חיים - כחיה ועוף, והיות וכשהוא ניגש לתפילה הוא התכוון לרדת בבקשות עד כדי כך, לכן על עצמו הוא הסכים לבקש להיהפך לחיה ועוף, אבל כזאת להציע ולבקש על אחיו לא הסכים, מפני כבודו.

אמר לפניו, רבש"ע ואם לאו הניח אותי בעולם הזה כעוף זה שהוא פורח בכל ארבע רוחות העולם ומלקט מזונו בכל יום ולעת הערב חוזר לקנו, כך תהא נפשי כאחת מהן, **אמר לו הקב"ה: רב לך.** ואם כן ייתכן שמושה רבינו ידע שלא שייך שיכנס נגד גזירת בורא עולם, אבל הסכים לרדת

ונלמד מזה, שגם אם אתה מתחזק ומתעלה מאוד, לא כל מה שאתה רוצה ומחמיר או דורש מעצמך מתאים גם לאחרים, אלא אתה תעלה ותתעלה בדרכך הטובה כרצונך, אבל זכור! אחרים דרכם שונה ומסלולם שונה וחייב אתה לכבדם ולא ללחוץ עליהם, כי הרבה פעמים אם תלחץ תשיג את ההיפך, וזה עלול גם לשבור אותך וחבל, אז פעל בחכמה ולא יזיק תמיד ליטול עצה מגדול ממך.

וגם מצב כזה, מצוי במשפחה שהאבא באמצע החיים פתאום מתחזק כי הוא כבר מבין את משמעות החיים, כשרואה מסביבו אנשים שמתים והוא קולט שגם הוא כבר בדרכו לשם... ולפתע הוא מקפיד על קלה כבחמורה ומדקדק בכל התפילות כראוי, והוא מתפוצץ בזעם על בניו של קמים לתפילה או מתבטלים מלימוד תורה, אבל הוא שוכח שהוא עצמו כך הראה לבניו את צורת החיים הזו כשהם היו קטנים, ונדמה היה לו שהם שכחו או שלא שמו לב, אבל הילדים שמו לב הרבה יותר ממה שאתה חשבת שהם ראו, ובלבם מחשבה "מה אבא רוצה מאתנו"?? גם אנחנו רוצים לחיות בגיל הצעיר כפי שהוא נהנה בגיל הצעיר, אולי בגיל מבוגר גם אנחנו נתחזק ונהיה רציניים אבל עוד חזון למועד!!! ולכן כל מה שתדרוש מהם זה בגדר דבר שאינו מתקבל ודברים שאינם נשמעים, ואם תדרוש בכוח אתה יוצר מתח ושנאה!!!

לכן, עליך להראות דוגמא אישית ועקבית, ולהתפלל רבות לפני בורא עולם שדברייך הנעימים יתקבלו, ותתפלל לנחת יהודית, ובעזרת השם תראה נחת יהודית, אולי לא מיד, אבל בעזרת השם הנחת תגיע, רק חזק ואמץ.

ויאמר ה' אלי רב לך - המשך

ועל זה ענה לו בורא עולם: **רב לך!!** בכל מקרה אתה הרב המושלם ביותר, וכפי שהגמרא סוטה י"ד דורשת, מעלה אני עליך כאילו עשיתם. **וייתכן** שזו כוונת הגמרא, שהקדוש ברוך הוא אמר לו הרי יודע אני שאין אתה מקיים את המצוות בשביל לקבל שכר, אלא כוונתך לשם שמים. **ואולי** כפי שביארנו שכוונתך להראות דוגמא שרב והמלמד תורה חייב לקיים בעצמו מה שמלמד אחרים, שיהיה נאה דורש נאה מקיים.

אזי אמר לו ה', היות עיקר רצונך זה בכוונת הלב ולא בשכר, אזי כאילו עשית זאת, כי העיקר אצל רב זו התשוקה והאהבה העזה והאש והלהבה למצוות שהרב משריש בתלמידיו. ותחונניך הרבים, ורצונך ועקשנותך להיכנס לארץ ישראל זה החינוך המושלם ביותר, כי השתוקקות מושלמת היא המביאה לידי קיום כל המצוות בשמחה ובהתלהבות כראוי, "רב לך", והתשוקה שלך עוד תשפיע על עם ישראל במשך כל הדורות שיתפללו ויחשקו בארץ ישראל ויאמינו בקדושתה, והכל מכוחך "רב לך".

ולאור הדברים רצוני להמחיש את הדברים. הנה יש לי ידיד תלמיד חכם ומתמיד עצום, ומעל הכל הוא בעל מידות נאצלות ועדין נפש, ויראתו קודמת לחכמתו, והוא שם דבר לכל מכירו!!! ותמיד התפלאתי היכן צמח פאר שבאדם זה, ונסעתי לחו"ל ושם התקשרתי לאביו שהוא "נראה" כאדם פשוט (ולא כאברך כולל) העובד בחנות לפרנסתו, אבל בשומעו שיש לי לספר לו על בנו שהוא תלמיד חכם וגם למד איתי בחברותא, הוא התלהב ביותר ובפגישה ראיתי שכל שבח תורני שאמרת על בנו, הבן אדם התרגש מאוד וכאילו אני נותן לו בכל מילה מיליון דולר מתנה, אי אפשר לתאר את השמחה העצומה והצימאון האדיר לשמוע כל פרט וכל תיאור על הצלחתו הרוחנית של בנו, וזה היה מדהים כי האבא סך הכל עובד בחנות, ואיזה התלהבות וחיות הוא מקבל מגדלות בנו בתורה.

ואני אומר לכם שבחיים לא ראיתי התלהבות כזו של אבא מבנו, זה היה בבחינת כל עצמותי תאמרנה, וכשראיתי את גודל ההתלהבות של האבא מעליתו הרוחנית של בנו, תיכף הבנתי איך זכה ומהבית שלו יצא בן פאר הדור!!! כן, מההתלהבות האדירה של האבא לתורה ועבודת ה' יוצא בן יקיר שכזה!!!

עוד תשובה בעניין - המשך

עד כדי כך שרבו המפרשים שטוענים שאי אפשר לדעת את חטאו של משה רבינו שהוא בבחינת דק שבדק, וכל כולו תחינה ועוד תחינה בתחנונים חודשים על גבי חודשים ועד רגעי פטירתו, ולא נמחל לו!!!! עד כדי כך שהקדוש ברוך אומר לו די!!! אל תוסף לבקש!!! עד כדי כך הקפדה על חטא!!! אימת הדין ממש!!!

וייתכן עוד שמושה רצה להנחיל לדורות מה עומקו של חטאו, שאפילו שכה התחנן וביקש, בורא עולם לא סלח לו, ואיזה אימת הדין זה נותן לכל אחד שלומד פרשה זו ומהרהר בה, ואומר לעצמו, ראה והתבונן, צדיק כמשה רבינו רועה נאמן, חטא שחטא היה מתוך לחץ של עם ישראל הצמאים למים ובוכים.

מה נענה אנחנו עזובי הקיר, וכי החרטה שלנו חרטה היא??? אפילו ביום כיפור ישנם החושבים היום אסור לחשוב וכו' נחכה למחר!!! לא פלא שיש כאלו ששונאים את הימים הנוראים כי זה מגביל אותם מלחטוא והם צמאים לחטאים!!!

וטהר לבנו – ואתחנן

ואתאזר משל למושג חרטה, בן אדם עדין נפש בא לקנות כרטיס גירוד של הגרלה, ולמוכר בדוכן הפיס היה רק 2 כרטיסים אחרונים, והאדם שילם 100 ₪ על הכרטיס והמתין לקחת את כרטיסו ולזוז הצידה בכדי לגרד את הכרטיס, אבל בדיוק באותו רגע הגיע בריון מהשכונה ודחף את האדם העדין הצידה, וגם הבריון שילם למוכר ולקח את הכרטיס שהיה העדין אמור לקבל, וכמובן כולם רעדו מפניו ושתקו, ובלית ברירה העדין החליט לשתוק ולקח את הכרטיס הבודד והאחרון שהיה באותו דוכן, ואכן הוא העדין דווקא בכרטיס האחרון זכה בפרס המרבי שהוא מיליון ₪, ואילו הבריון שדחף לא זכה כלום.

אבל אותו בריון לאחר ההלם הראשוני על זכייתו הנפלאה של העדין, התחיל לצעוק בקול רם ובצער אמתי וכואב, אוי איזה טיפש הייתי, למה דחפתי??? למה?? אם לא הייתי דוחף אני הייתי הזוכה!!! חבל ואוי לי שדחפתי!! אני לא סולח לעצמי על שדחפתי!! אוי מה עוללתי לעצמי!!! אבל החרטה לא תעזור לו, המינוס בבנק נשאר והצער אוכל אותו כל ימיו!!! ושוב הוא צועק ובוכה אוי הייתי כפסע לפני המיליון, כמה חבל שדחפתי!!!

ככה חייב כל אחד להתחרט על כל עבירה, אוי חבל, למה?? אם לא הייתי נכנע ליצר הייתי זוכה ולא במיליון ₪ אלא בכל החיים בזה ובבא, חיי טוהר וחיי קדושה, חיי משפחה יהודית אמיתית!!! אז הבה נתחזק וניזהר מעכשיו ולנצח. רק מצוות ולא עבירות, אמן ואמן.

רב לך

כשקרח ביקש כהונה, ענה לו משה: רב לכם בני לוי, א"ר לוי ברב בישר להם, לכן ברב בישרוהו – בבלי סוטה י"ג ב'

מתי יגיעו מעשי למעשי אבותי, ולא רק אבותי הצדיקים מהדורות הקרובים, אלא לאברהם יצחק ויעקב!!!

אלא מה היה עליו לומר להם?? רבותי, אשריכם שאתם צמאים לעלות ולהתעלות ברוחניות, אבל מה אעשה לכם שבורא עולם כך החליט ואסר לשנות, או בדברים מעין אלו. **ולכן ברב בישרוהו**, כי אכן גם משה התחיל את תחינתו **"אתה החלות להראות את עבדך את גדלך ואת ידך החזקה אשר מי קל בשמים ובארץ אשר יעשה כמעשיך וכגבורתך"**, דהיינו שיש לו התחלה קצת, שרק התחיל לראות בגדלות הבורא והוא מתחנן ליותר, ועל זה הזכיר לו בורא עולם **"רב לך"**, תיזכר שאז אמרת לבני לוי להסתפק במועט הרוחני ולראות בזה הרבה ולא מעט, אז גם אתה משה תסתפק בחלקך ולא יותר!!!

וייתכן שמצד אחד אכן קיבל ציווי שיעלה לראש הפסגה ויראה את הארץ וזה שימש למתנה עברו, כי אכן תפילה עושה מחצה, אבל זה גם שימש להגברת ההשתוקקות של משה רבינו להיכנס לארץ ישראל, וכפי שכתבתי קודם.

מוסיף רש"י, **"כשמשה אמר לבני מחלקותו רב לכם בני לוי, הקב"ה שמדקדק עם הצדיקים כחוט השערה הקפיד על זה והענישו באותה מדה"**, ולכאורה צריך ביאור מה היה החטא וגם מה עונשו??? **וגם** מה ההשוואה בין קרח למשה, קרח הלוא רצה את ההנהגה וחיפש כבוד, ואילו משה רצה לראות בטוב ה' ורצה תוספת קדושה, ורצה אפילו להיכנס בחיה וכעוף בכדי להתבשם מאווירה של ארץ ישראל הקדושה?? **ועוד** אצל משה זכה לפחות לראות את הארץ שזה חצי מבקשתו, ואילו קרח לא קיבל כלום ממה שביקש??

וייתכן לבאר, שהיות ועוד יהודים שמעו את משה שאמר **"רב לכם בני לוי"**, יתכן שהיו בדבריו אלו לשומע קצת פגיעה במושג של חיפוש השלימות. כי יש במשמעות הדברים מסר שצריך להסתפק במועט גם ברוחניות, והדברים אינם כן!!! **כי רוחניות זה כמו כל תאוה שיש לו מנה רוצה מאתיים**, ובן אדם צריך לשאוף להגיע לגבהי מרומים, כמאמר חז"ל **תנא דבי אליהו כ"ה שחייב אדם לומר**

ונלמד מזה, לשאוף לרוחניות ולא להסתפק במועט, כי כמו שבגשמיות אדם שואף ליותר, ומתקנא בחברו, גם אנחנו ברוחניות נשאף במעשים ולא רק בדיבורים למקסימום.

וכמו ששמעתי שגדול בתורה פגש את חברו לשעבר מהלימודים בישיבה, והחבר שהיה מוכר בחנות בשר שאל בקנאה את הגדול בתורה: הרי שנינו היינו על אותו ספסל בישיבה ואפילו הייתי יותר מוצלח ממך בישיבה, איך יצא הדבר שאתה גדול הדור, ואני יהודי פשוט??? ענה לו גדול הדור: אני שאפתי ופעלתי במעשים בבחורות להיות חפץ חיים אז הגעתי לחצי דרך, וחצי דרך מחפץ חיים זה מה שיצא ממני, ואילו אתה שאפת להיות אברך טוב, אז הגעת לחצי דרך מזה!!!

אז קדימה, לשאוף הכי גבוה שיש ולפעול במעשים טובים למען מטרה זו, אבל רק בדרך הנכונה והמותרת.

לא תוסיפו על הדבר אשר אנכי מצוה אתכם ולא תגרעו ממנו

ואפילו לעלות לראש הפסגה ולראות את הארץ הקדושה לא עשיתי כן בלי ציווי מפורש מה', שאמר לי **"עלה ראש הפסגה"**. אבל כאשר עושים דבר כפי שנדרש, זוכים ומקבלים כוח עצום מהמצווה, **כשם** שמשה כשעלה בציווי ה' זכה וראה בראיה על טבעית, שראה את כל הארץ מקצה לקצה, וגם ראה רוחנית שאין לנו בכלל מושגים עליה, וכפי שכתבתי על פי הפני יהושע שכל תקט"ו כמניין **"ואתחנן"** תחינות של משה היו בתפילות הקבועות לנו ערבית שחרית ומנחה.

אז גם אנחנו קודם נתמקד במה שצריכים וחייבים לעשות, ואת כל חובותינו נעשה בשלימות, והלוואי ונצליח בזה.

הדוגמה החזקה ביותר לאיסורים אלו הביא להם משה רבינו מעצמו, שהרי עד כמה רצה משה רבנו להוריד ממנו את האיסור **"שלא תעבור את הירדן"**, וכמה הוא היה שמח להוסיף עליו את **"מצוות ישוב ארץ ישראל"**. **ולמרות** הכל, משה רבינו עשה ופעל בדיוק כפי שה' ציווהו ולא שינה מאומה, כך גם אתם אל תתפתו לשנות כצורך שעה או למען מטרות נשגבות ביותר, כי גם אני שאפתי לקדושה עליונה ועצרתית ולא שינית כלום כלום מציווי בורא עולם!!

פן ראית את השמש והירח והכוכבים אשר חלק ה' אלוקיך אותם לכל העמים

חלק אותם- הכוונה שלא מנען מלטעות אחריהם, אלא החליקם בדברי הבליהם לטרדם מן העולם - רש"י

והכוכבים בוראי העולם ואין בהם אלוקות, כי הם במסלול קבוע שאינו משתנה, וזה סימן שהם נבראים ולא בוראים, וזה השכל הישר שכל יצור יכול להבין זאת בפשטות. אבל

ובמשך חכמה מבאר זאת, על פי תנא דבי אליהו זוטא ב' כ"ה שאברהם אבינו הבין בילדותו בפשטות שאין השמש

וטהר לבנו - ואתחנן

רבינו, ויפחדו ויראו מפני משה כל העמים, אז איך כאן לדבריו של המשך חכמה כתוב את ההיפך, שזה משמש למכשול לעמים שיפחדו מכוח השמש שיש בה אלוקות????

וייתכן ששני הדברים נכונים, יש אכן אנשים בעולם שייקחו מזה מוסר השכל בדרך הישר, שהנה יש כוח לצדיק לשבש דרכי הטבע בכל העולם!!!

אמנם, תמיד יהיו אנשים שיסתכלו עקום, ויגידו זה כוח של השמש!!!! **בפרט** כאלו שכבר עבדו את השמש היה להם רצון לעוות את התופעה של עצירת השמש שיתאים להשקפת עולמם המוטעית וגם לשכנע בזה אחרים!!

ונלמד מזה כמה עלינו להתבונן בדברים בצורה נכונה ונטולת אינטרסים, כי מחמת השקפת עולמינו הקודמת כל דבר נפרש ונשעבד שיתאים למסגרת בה אנחנו חיים, וחבל, כי כמה פעמים אנחנו מקבלים מסרים שמצד אחד אם נקבלם נכון אנחנו נתחזק ונפתח דף חדש בחיים.

ונביא דוגמא לדבר: הרואה סוטה בקלקולה יתחזק ויתנזר ויפריש עצמו לתקופה מתענוגי העולם הזה, כי ראה לאן מובילים אותנו תענוגי העולם הזה!!! אבל מצד שני זה יכול לגרום לו חולשה וירידה רוחנית, הנה ראתה גם הם נפלו, מי היה מאמין!!!! וככה הקווים האדומים של האיסורים אצלו מתרופפים ונחלשים, כי כולם חוטאים!!! וזו עצת היצר ממש!!!! לכן אדרבה, כשרואים אחרים נופלים עלינו החובה להתחזק ביותר מאמץ!!! ולהשתדל יותר בקדושה ובטהרה, אולי ככה נסיר חרון אף ה' בנפילתו של הזולת, ונשוב לשמח את בורא עולם בברואיו אמן ואמן.

כי יביאך ה' בתים מלאים כל טוב

הגמרא חולין י"ז אומרת שבשבע שנים שכבשו ישראל את הארץ היה מותר להם לאכול כל מה שהיה בבתי הגויים, אפילו קתלי חזיר!! וכל בשר ואוכל אסור כנבילות וטריפות היה מותר, ולדעת הרמב"ם זה היתר רק לאנשי הצבא בעת מלחמה כשהם רעבים, אבל לדעת הרמב"ן זה היה היתר גמור לכולם, שלכל עם ישראל היה מותר לאכול מגזירת הכתוב כל מה שמצאו בבתי הגויים בעת כיבוש ארץ ישראל.

חזיר בהיתר מושלם אזי הוא איבד מטעמו והוא כבר לא טעים, חסר בו את המושג "מים גנובים ימתקו", ולכן אף אחד לא התגעגע לטעם של החזיר ושאר מאכלות אסורות, כי כשעם ישראל אכלו אותו בהיתר הוא איבד מטעמו כביכול. **וייתכן** עוד לבאר בדעת הרמב"ן, שהקדוש ברוך הוא רצה להמחיש לעם ישראל את תוקף קדושת ארץ ישראל שטיהרה את כל הבשר הטרף שמצאו, כשם שמקווה מטהר את הטמאים, כך ארץ ישראל בכוחה לטהר דברים טמאים.

אבל זכור נזכור שזה רק בזמן שכבשו את הארץ בציווי ה' בהנהגת הנביא יהושע בן נון, ומיד כשסיימו את הכיבוש חזר האיסור לקדמותו, **ואדרבה** במקום קדוש עלינו להוסיף יותר קדושה ולא חלילה לטמאות את הארץ, שלא תקיא אותנו חלילה הארץ, וכפי שהתורה הזהירה במספר מקומות על חובת קיום המצוות בקדושה בארץ ישראל.

ולכן אנחנו בארץ ישראל נכיר בעוצמת קדושתה העליונה, ונתקדש בה בשמירת העיניים והמחשבות, ונקיים בה מצוות כראוי, כי אם בכוחה היה לטהר חזיר וכל מאכל אסור, כל שכן שביכולתה לקדש אותי הרוצה בכל כוחי להתקרב ולהתקדש לבורא עולם, אז ננצל את כוח קדושתה לתוספת דחיפה להתעלות, וחלילה לא להתקרב לדברים הפוכים מהתקדשות!!!

ואהבת את ה' אלוקיך בכל לבבך

זוה המפתח לקיום המושלם של "ובכל נפשך" - אפילו הוא נוטל את נפשך, שכל החיים להצטער כשלא זכינו לקיים זאת, כך גם זה המפתח לקיום המושלם של "ואהבת את ה' אלוקיך בכל לבבך", שכל חיינו נצטער למה אנחנו לא אוהבים כראוי את בורא עולם, ומתי נזכה לקיים מצווה זו בשלימות, וכגודל ההשקעה כך גודל ההשגות!!!

כמו שיש שיר באידיש "אוכל אנחנו אוכלים, לשתות אנחנו שותים" - אבל מה נעשה שהתפילה יבשה", ואם אדם אכן יצטער כל ימיו למה התפילה יבשה, ובאמת יצטער מעומק הלב, למה??? למה??? איפה האש איפה ההתלהבות והריתחתה???? **אזי** בבת אחת זה ייפתח, ופתאום באמצע תפילה יבשה תוך כדי כוונת הלב

כאשר אמר ה' למשה במלחמת סיחון ועוג דברים ב' כ"ה "היום הזה אחל תת פחדך ויראתך על פני העמים תחת כל השמים", וכפי שהגמרא ע"ז כ"ה מסבירה שבורא עולם עזר לו את השמש.

ודוקא בזה התחזקה טעותם של עובדי השמש, שאמרו הנה לשמש יש אפשרות לעצור את מסלולה כרצונה, וממילא השמש איננה נברא אלא היא בורא ויש לה כוח אלוקות ח"ו, ואכן כאן נתן הקב"ה - חלק מקום לעובדי השמש לטעות ולטורדם מן העולם.

וקשה שהרי כתוב מפורש בתורה שכשהשמש נעצרה זה גרם לכל העמים תחת כל השמים להכיר בכוחו של משה

לפי דברי הרמב"ן 7 שנים אכלו מכל המאכלות האסורים, והנה פלא עצום שבשום מקום לא ראינו זכר על זה. **והרי** כלפי הדגים והאבטיחים שאכלו במצרים, יש תזכורת בתורה שהתגעגעו לטעמים הנפלאים שאכלו, וכאן **פעם יחידה בהיסטוריה שהיה מותר להם לאכול חזיר כשר למהדרין** ובמשך 7 שנים, ואין שום רמז בכתב על געגועים לדבר האחר הזה!!!! ואיך ייתכן הדבר??

וכי תאמרו שלא התגעגעו כי זה לא טעים!! **הרי בתורת כהנים** סוף פרשת קדושים כתוב שאל יאמר אדם אני לא אוכל חזיר כי טעמו רע, כי ההיפך הוא הנכון, לחזיר ייתכן ויש לו טעם נפלא ביותר, רק אנחנו יהודים לא אוכלים אותו כי בורא עולם אמר לנו לא לאכול, נקודה!

אלא אולי נוכיח מכאן את המושג, מה שטעים לא כשר, ומה שכשר לא טעים!! כי ברגע שהיה מותר להם לאכול

ולכן אנחנו בארץ ישראל נכיר בעוצמת קדושתה העליונה, ונתקדש בה בשמירת העיניים והמחשבות, ונקיים בה מצוות כראוי, כי אם בכוחה היה לטהר חזיר וכל מאכל אסור, כל שכן שביכולתה לקדש אותי הרוצה בכל כוחי להתקרב ולהתקדש לבורא עולם, אז ננצל את כוח קדושתה לתוספת דחיפה להתעלות, וחלילה לא להתקרב לדברים הפוכים מהתקדשות!!!

הגאון רבי עקיבא איגר שואל, איך מחייבת התורה יהודי לאהוב!!! ואם הוא לא בעל רגש והוא לא טיפוס אוהב אז איך חייבה אותו התורה בכך??? **והגרע"א** מתרץ, שהיות וה' אוהב אותנו, כפי שכתוב ואומרים בסיום הברכה "הבוחר בעמו ישראל באהבה" אזי כמים הפנים לפנים **כן לב האדם**, מטבע הדברים טמון בנו הכוח להחזיר חזרה אהבה להקב"ה. **ונראה** לתרץ שאלתו באופן שונה, על פי דברי רבי עקיבא התנא, שכששרקו הרומאים באכזריות את בשרו, היה מקבל עליו בדבקות עול מלכות שמים, ואמר לתלמידיו שבכוחו לסבול את הייסורים. **כי** בכל ימיו היה מצטער מתי יזכה לקיים מצווה זו, ועכשיו כשסוף סוף היא באה לידו הוא שמח לקיים אותה בשיא הדבקות ברכות ס"א.

וטהר לבנו - ואתחנן

לא קורה עלינו לבכות ולהצטער. ודעו לכם שבכי על תפילה יבשה, זה גם נכלל ב"לב נשבר ונבזה אלוקים לא תבזה".

והתאמצות לקבל אש וריתחה, פתאום ייפתחו שערי תפילה ואש התפילה תעלה מעלה מעלה!!! וכל עוד שזה

וכמובן, נלמד מהיצר הרע איך לאהוב, כי בדרך כלל מי שלא אוהב דברים שבקדושה, פתאום בגשמיות יש לו רגש חם ביותר, הוא מדקדק שהגשמיות תהיה מושלמת, ושהמוזיקה תהא איכותית עד לנימין הדקים ביותר של השמיעה, או שהאוכל יהיה לטעמו האישי וכו', או שהטכנולוגיה שלו תהיה מושלמת, הקיצור כל אחד בתאוותיו הוא, וכל שכן אהבתו לדברים אסורים שבהם בוער בו אש ושללהבת, אז את אהבתו זו של היצר הרע תיקח לעצמך ותלמד שאתה כן מסוגל לאהוב את בורא עולם, אתה כן יכול להיות אש בתפילה, רק אתה לא מעוניין!!! על כן ועל כך מצווה אותנו התורה "ואהבת" בני היקר תאהב את אבא יקר, אתה מסוגל!!!

וקשרתם לאות על ידך והיו לטטפת בין עיניך מה בין פרשה ראשונה לשנייה שבקריאת שמע

שכידוע עבודת השם המועדפת היא לא מתוך שכר ועונש, אלא מתוך אהבת בורא עולם ויראת רוממות בורא עולם, ואכן פרשה ראשונה מדברת על עבודת השם מתוך אהבת ה' מושלמת, אהבה שאינה תלויה בדבר, שלא קשורה לשכר ועונש, ועבודת השם כזו היא רק נחלת יחידים בעם ישראל ולכן היא כתובה בלשון יחיד.

ואילו פרשה שנייה מדברת על עבודת השם המשלבת בתוכה את עניין השכר והעונש, וזו עבודת השם המתאימה לכלל עם ישראל, ולכן פרשה זו נכתבה בלשון רבים.

ואכן יש 2 דרכים להתקשר בלב ונפש שזה מבטא קשירת התפילין עלינו, יש להתקשר מתוך אהבת ה', ויש להתקשר מתוך רצון לשכר ופחד מהעונש, ולכן יש 2 פרשיות נפרדות בתורה על מצוות תפילין.

ללמדנו, שאין סוף לעבודת הבורא, לעולם לא נאמר הגענו לשלימות, כי הלוואי ונעבוד את בוראינו על מנת לקבל פרס ומפחד העונש, כי רחוקים אנו מלשם שמים ממש, ולכן תמיד נתעקש להעלות עוד ועוד ולא לשבת על זרי התהילה ועל המנוחה כי תמיד עבודה רבה לפנינו בלי שום ספק.

ושונתם לבניך – וקשרתם - המשך

שהפרשה שנייה מדברת על עבודת השם לא מושלמת ולכן זה כתוב אחרי מצוות תפילין.

ולפי זה התחדש חידוש נוסף, שבעצם יש מקום לתמוה איך יתכן שרק בפרשה שנייה כתוב ולמדתם ואילו בפרשה ראשונה כתוב "ושונתם", והרי הסדר אמור להיות הפוך, קודם מלמדים ורק אחרי כך משננים וחוזרים על הלימוד???

אלא שוב, התורה רוצה להבליט לנו את החשיבות של עבודת השם המושלמת, שנדע שעיקר עבודת ה' שעלינו להשריש לצאצאינו היא מתוך אהבת ה' טהורה בלי מטרת שכר או אימה מחמת העונש, ואת זה עלינו לשנן היטב לבנינו.

ובכל נפשך ובכל מאודך

והנה קודם כתבתי שפרשה ראשונה מדברת ליחיד סגולה המסוגלים להגיע לדרגת אהבת ה' בלי צורך לפחד מעונש ובלי צורך לקבל שכר, ואיך ייתכן שביחיד סגולה אלו ימצא אדם תאוותן כזה אשר תאב עד כדי כך לכסף יותר מגופו, והוא יהיה מהיחיד סגולה?? הייתכן!!

ונראה לתרץ שאכן כן הם הדברים!!! שגם אדם תאוותן עד כדי כך לכסף יכול להיות מהיחיד סגולה באהבת ה' יתברך, ואיך ייתכן הדבר?? **התשובה** היא על פי האמור קודם שגם אדם שאין לו אהבה מטבעו בכל זאת אם כל ימיו ישתוקק ויתפלל לאהבת השם וידמה עצמו בכל קריאת שמע שהוא בשמחה מוסר עצמו למות על קידוש השם כך בכל ימיו, אזי יזכה להגיע לאהבת השם בשלימות, וגם לעמוד בניסיון של מסירות נפש מתוך אהבת השם בשלימות כפי שאמר רבי עקיבא לתלמידו כשסרקו את

שנים רבות אני קורא קריאת שמע ורק לאחרונה הקדוש ברוך הוא חידש לי ביאור נפלא - שאלות ותשובה נפלאה בקריאת שמע. כי הנה יש לשאול, מדוע התורה כותבת פעמיים בחומש דברים את מצוות הנחת תפילין, בפרשתנו שבה מובאת הפרשה הראשונה של תפילין, לפרשה שנייה הכתובה בפרשת עקב???

ושמתי לב שיש הבדל משמעותי בין פרשה ראשונה לשנייה, שפרשה ראשונה כתובה בלשון יחיד "על ידך – בין עיניך", ואילו פרשה שנייה כתובה בלשון רבים "על ידכם – בין עיניכם", ויש להתבונן מה פשר הבדל זה???

ונראה ההבדל ברור הוא, שהרי פרשה שנייה מזכירה עניין שכר ועונש ואילו פרשה ראשונה לא מזכירה עניין שכר ועונש רק עניין אהבת ה', וכאן טמונה התשובה לשאלות הקודמות.

ללמדנו, שאין סוף לעבודת הבורא, לעולם לא נאמר הגענו לשלימות, כי הלוואי ונעבוד את בוראינו על מנת לקבל פרס ומפחד העונש, כי רחוקים אנו מלשם שמים ממש, ולכן תמיד נתעקש להעלות עוד ועוד ולא לשבת על זרי התהילה ועל המנוחה כי תמיד עבודה רבה לפנינו בלי שום ספק.

עוד הבדל משמעותי מצאתי בין פרשה ראשונה לשנייה, שבפרשה ראשונה מוזכר לימוד תורה עם הבנים עוד לפני מצוות תפילין, ואילו בפרשה שנייה רק אחרי מצוות תפילין כתוב מצוות לימוד תורה עם הבנים, ותמוה הדבר וכי למה יש שינוי זה??

ועל פי האמור קודם זה מתורץ, שבפרשה ראשונה שמדברת על עבודת ה' המושלמת שהיא מתוך אהבת ה' טהורה בלי נגיעות של שכר ועונש, זוהי עבודה מושלמת. **לכן** חשוב היה לתורה הקדושה להדגיש את עליונותה בכך שהקדימה את לימוד הבנים למצוות תפילין, לומר לנו שהיא העבודה הרצויה והמושלמת ביותר, ומן הראוי לחנך כך את הבנים לעבודת השם מושלמת, ומה שאין כן יתכן

כתב רש"י: מאודך - ממונד, שיש לך אדם שממונו חביב עליו יותר מגופו לכך נאמר ובכל מאודך (אחרי "ובכל נפשך"). והנה המפרשים מקשים, מדוע בפרשה ראשונה של קריאת שמע כתוב "ובכל מאודך" ואילו בפרשה שנייה כתוב "בכל לבבכם ובכל נפשכם" ולא כתוב ובכל מאודכם???

ונראה לתרץ שפרשה שנייה נאמרה לכלל הציבור, ובציבור לא ייתכן שציבור יהיה ממונס חביב עליהם יותר מגופם, ולכן אם על הציבור למסור נפש כל שכן עליהם למסור את ממונס על קידוש השם.

אבל פרשה ראשונה נאמרה על היחיד, ואצל יחידים שייך אנשים כה מגושמים שכספם חביב עליהם מגופם, ולכן דווקא ביחיד נכתב "ובכל מאודך" שגם את ממונו החביב עליו יותר מגופו עליו למסור על קידוש ה'.

וטהר לבנו - ואתחנן

וכידוע לחיות על קידוש השם הרבה יותר קשה מלמות על קידוש ה', ולכן כאן יש כביכול הבטחה מהקדוש ברוך הוא, שאם תתמיד במחשבה למות על קידוש ה' בסופו של דבר תזכה גם לחיות על קידוש ה', ותזכה להיות אדם רוחני ההיפך מאדם גשמי בו היית קודם.

בשרו במסרקות מלובנים באש את בשרו. **וכאן** התורה מחדשת לנו שגם בעל תאוה עצום ואדם מגושם כל כך, אם יחשוב כל ימיו למסור את כל רכושו על קידוש השם, ממילא במשך הזמן ילמד גם למסור את כל תאוות הממון והרכוש שיש לו ולחיות על קידוש ה'.

ללמדך, שכל אדם גם היצור הכי דוחה והכי מתועב, הכי מגושם שיש, גם הוא יכול להתעלות לדרגות גבוהות מאוד ולהיות מיחידי הסגולה, כי בורא עולם לא מתיימש משום אדם. לכן אל תתפתה להקשיב ליצר הרע כשאומר לך: אתה חסר תקווה, אתה בעל יצרים חזקים ממשך. דע לך שזה שקר, כל יהודי יכול להתעלות, ואכן ראינו גדולי ישראל שמטבעם היו בעלי תכונות מחרידות ובכל זאת הם הצליחו להתעלות לדרגות גבוהות ביותר, כי לפי הקושי והמאמץ כך גודל ההתעלות וההשגות והדרגות שאפשר להשיג, לכן אדרבה תתגבר ותתעלה הכי למעלה שיש, הרבה מעל אחרים, קדימה חזק ואמץ.

ואתחנן - ואתם הדבקים בה' אלוקיכם חיים כולכם היום

השנים מיליוני יהודים שהתפללו שנים על הגאולה ועל בניין בית המקדש שיבנה ולא זכו לראות את הגאולה, וייתכן שעל צער זה וכאב זה התייחס משה רבינו כאן בסיום העניין **"ואתם הדבקים בה' אלוקיכם חיים כולכם היום"**. **שכאמור** על כל יהודי יש ציווי **"ועשו לי מקדש ושכנתי בתוכם"** שבתוך כל יהודי יש בית מקדש פרטי – זוהר, ורמב"ן פרשת עקב י"א כ"ב, ואת זה כל יהודי יכול לבנות עוד לפני ביאת המשיח!!! וכמו שכתוב **"וכן תעשו"** - לדורות, ואת זה כל יהודי יכול לגרום שלא יחרב לעולם.

כתוב בגמרא סוטה ט' שאם משה היה נכנס לארץ ובונה את בית המקדש הוא לא היה חרב לעולם, כי לא שלטו שונאיהם במעשי ידיהם, והנה משה רבינו לא נכנס לארץ לכן בית המקדש חרב בעונותינו הרבים.

והנה במוצאי תשעה באב כאב לי מאוד שלא נבנה בית המקדש, ושהחורבן עדיין ממשיך למרות כל התפילות של קרוב ל-2000 שנות גלות שבו עם ישראל שפך דמעות בבכיות ותפילות ותחנונים, ועדיין לא נושענו לדאבון לבנו.

וכל זה מכוח תפילות ותחינות משה - **"ואתחנן"**, שבכוח תפילת משה יזכו עם ישראל לדביקות בה' שזה מקור החיים, והדביקות בה' זה הבית המקדש מעט שבתוכינו, שמחיה אותנו לנצח גם ב-2000 שנות הגלות, ואת זה נבוכדנצר וטיטוס לא החריבו, ולא שלטו בו ידי שונאינו.

ונדמה היה לי הדברים כעין **"ואתחנן"** של משה רבינו, שלצערנו משה רבינו לא זכה שתקבלנה תפילותיו ותחנוניו, אבל יש הבדל גדול!! כי אצל משה רבינו נגזר עליו שלא יכנס, אבל לנו נגזר שכן ניגאל מגלותנו, ושיבוא המשיח ויבנה בית המקדש השלישי. **אבל** עדיין במשך אלפי

והיצר יודע את זה, לכן הוא משתולל דווקא עכשיו אחרי תשעה באב יותר מתמיד להחטיא אותנו חלילה, ולהחריב גם את המקדש הפרטי שלנו, לכן כולנו כולל אני נגיד לא גדול ליצר הרע, רשע!!! מספיק החרבת את בית המקדש, מספיק הצער שלא נבנה המקדש בימינו והשנה. וכל בכי על בית המקדש עוזר לנו לבנות את הבית המקדש הפרטי שלנו ולחזק אותו ולבנות אותו ולהעצים אותו. ובבין הזמנים נתחזק עוד יותר ונתקדש יותר, כך נבנה בית המקדש ולא נהיה שותפים ליצר הרע להחריב חלילה את בית מקדשנו, וכמה שקשה הדבר כך נזכה להתעלות יותר.

לכן חובה עלינו לקבוע עיתים לתורה בבין הזמנים, ולהקפיד על 3 תפילות במניין ובכוונה כראוי, כך נבנה ונתקדש!!! ובעזרת ה' נזכה לראות בקרוב בגאולה השלימה בביאת משיח צדקנו ובבניין בית המקדש השלישי במהרה בימינו אמן ואמן.

ואת תדבר אלינו את אשר ידבר ה' - הטיבו כל אשר דברו

נשאלת השאלה, מה אם כן הייתה טענת משה רבינו נגד העם??? הלא הם באו מתוך יראת שמים טהורה, וכי הוא לימד עליהם חובה במקום זכות??? שהם מתחמקים מלשמוע ישירות את דברי ה' מתוך חוסר אהבת ה' ומתוך חוסר רצון לדבוק בבורא עולם??? ומה?

כתב רש"י: "את" התשתם את כחי כנקבה, הצטערתי והרפיתם את ידי, שאתם לא חרדים להתקרב לה' מאהבה, היה לכם ללמוד מפי הגבורה ולא ממני.

ונראה לתרץ, שמשה רבינו סבר שעבודת ה' מתוך אהבת ה' ודבקות בבורא עולם מתוך אהבתו יתברך עדיפה על עבודה מתוך יראת הרוממות - שהיא יראה מעוצמת גדולת הבורא יתברך, **ובא הקב"ה וחידיש** למשה רבינו שעבודת ה' מתוך יראת הרוממות עדיפה היא יותר מעבודה מתוך אהבת ה'.

והנה ה' אומר לו **"הטיבו כל אשר דברו"**, שעם ישראל צודק וה' משבח את עם ישראל ואמר **"מי יתן והיה לבנים זה להם ליראה אתי ולשמור את כל מצוותי כל הימים"**.

שבוא עולם טען שזו מעלה של יראת שמים, שהלוואי ויראת השמים שלהם תלווה אותם כל הימים, ואכן קודם בפרק ד' פסוק י' עוד לפני מתן תורה גילה הקב"ה שהמטרה שישמעו את קול ה' למען שילמדו ליראה אותי כל הימים ואת בנייהם ילמדון.

כבד את אביך ואת אמך כאשר צווך ה' אלוקיך

"כאשר צווך ה' אלוקיך", כי גם בשבת יהיו שיסברו שבמדבר אין צורך לשמור שבת כי מי שבימי חול עובד אז מגיע שבת שעליו לשמור אותה כך שלפחות יהיה לו יום אחד רוחני בשבוע, אבל במדבר שלא עבדו, כי כל השבוע קיבלו הכל מה' מלחם ושתייה ומטעמים ולבוש וגיהוץ, ולכן כל הזמן היה פנוי להם ללמוד תורה ולחיות בעולם רוחני, ואם כן יהיה מי שיסבור שבמדבר אין צורך במצוות השבת, לכן מדגישה התורה לשמור שבת **"כאשר צווך"**, שתקיים שבת בכל מקום גם אם כל השבוע אתה רוחני.

המפרשים מעירים שבלוחות הראשונים לא כתוב **"כאשר צווך ה' אלוקיך"**, ומה אכן משמעות הוספה זו???

וראיתי במשך חכמה שהסביר שהיות ועם ישראל במדבר כל צרכיהם קיבלו משמים, א"כ היה מקום לילדים לחשוב שפטורים מלכבד את הוריהם, לכן כתוב **"כאשר צווך ה' אלוקיך"** שחייבים לכבד את ההורים לא בגלל נתינה שההורים נותנים לילדים אלא לשם שמים **"כאשר צווך ה' אלוקיך"**. **וכן בשבת** גם כן מוזכר בלוחות השניות

וטהר לבנו - ואתחנן

בדברות השניות כתוב כבר באופן שמדברים לאנשים שחסרה להם התמימות. **כי** לפני העגל, עם ישראל אמר **"נעשה ונשמע"** שזה שפת מלאכי השרת, שהם מקיימים מצוות אפילו בלי לשמוע וכל שכן בלי להבין, אלא עשייה מושלמת בלי מחשבות ימינה או שמאלה, אבל לאחר החטא הם אבדו את היופי הזה, ולכן היה צורך לפרט.

מי יתן והיה לבבם זה להם ליראה אותי כל הימים

וגם העוצמה נחלשת אחרי תקופה, ולכן על עם ישראל היה צורך לבקש שמידי פעם הקב"ה יחדש להם את ההתעוררות ביראת שמים – **"תן אתה"**, ובין התעוררות להתעוררות היה עליהם להכין כלי קיבול גדולים יותר להחזיק בהם יותר יראת שמים מההתעוררות הקודמת.

ועצם הדבר שהם לא ביקשו שוב התעוררות וכפי שתוספות שם מרחיב, שגם לאחר 40 שנה עדיין לא ביקשו, זה כאב למשה וראה בזה כפיות טובה בהתעוררות שבורא עולם כבר נתן להם בדברו עמם במתן תורה.

ואולי בני כפויי טובה הכוונה לרוב עם ישראל, שלמרות כל ניסי המכות שראו הם לא רצו להתעורר ולעבוד את השם מתוך דחף שהקב"ה מחייב אותם, כי במדבר הם נאלצים לקיים את דבר השם, כי על פי דרך הטבע בלי ניסים אי אפשר לחיות שם, וככה להתחזק בהתחייבות, ולהיות קשורים בהתחייבות גמורה לה' - רוב עם ישראל שמתו במכת חושך לא הסכימו בכפיות טובה, כי היה להם לשמוח בניסי ה' עמם, ולהעריך שה' מקרב אותם בכל הכוח בלי אפשרות לברוח וזה לטובתם הנצחית.

ללמדנו, שחייבים כל הזמן לקבל התעוררות לתשובה גם על ידי גורמים אחרים, כי אנחנו בעצמנו לא תמיד נגיע בכוחות עצמנו להתעוררות של תשובה, ובין התעוררות להתעוררות אנחנו חייבים להתעלות עוד יותר בכדי שנוכל לקבל עוד יותר עוצמה מההתעוררות שתבוא, והלוואי וכל יום כיפור נגיע עוד יותר טובים בהרבה מהשנה שעברה, כך נוכל להשיג פי כמה וכמה ממה שקיבלנו והתעוררנו בשנה שעברה בימים נוראים וביום כיפור בפרט.

* ואתחנן

משה רבינו רצה להשיג יותר בתפילה מאשר בתשובה, בכדי שלא יהיה נזק לעם ישראל

גויים נחלתך, ואילו בנאו משה לא היו שולטים אויבים עליו והיה שופך חמתו על ישראל.

ובכל זאת יתכן שהתפלל רבות בכדי שעל ידי התפילה אולי יוכל להיכנס לארץ ישראל בלי שיהיה מזה נזק לעם ישראל, ובכל זאת בורא עולם לאחר כל כך הרבה תפילות עצר אותו ואמר לו עד כאן, ואל תוסיף דבר אלי עוד בדבר הזה. **ואולי** כל תפילות משה הועילו שבמשך כל הדורות עד ביאת משיח צדקנו, יהיו המון רב של יהודים יראי שמים, שבזכותם בורא עולם למרות שאין בית המקדש כ-2000 שנה בכל זאת בורא עולם לא ישפוך חמתו על עם ישראל להשמידם חלילה, אלא תמיד יהיה זכות הרבים שתגן על כלל ישראל, וכל זה מכוח תפילות משה רבינו שביקש על זה העניין שלא יהיה מצב של השמדת עם ישראל כשאין אפשרות להחריב את בית המקדש וכאמור.

ואהבת את ה' אלוקיך בכל לבבך ובכל נפשך

בשמע ישראל ועוד בפסוק הראשון שהרי הגמרא מסיימת שרבי עקיבא היה מאריך באחד שבסיום פסוק ראשון של קריאת שמע ויצאתה נשמתו.

ואם אכן נכונים דברינו אם כן יוצא שתלמידי רבי עקיבא שאלו אותו באמצע אמירת פסוק ראשון של קריאת שמע, ורבי עקיבא ענה להם באמצע הפסוק את תשובתו, וזה פלא עצום וכי מותר לשאול ולענות באמצע אמירת פסוק ראשון של קריאת שמע, שהרי בפרקים שואל מפני היראה ומשיב מפני הכבוד ורק שלום התירו ולא שאלה ותשובה?? וגם

אבל אם כן מדוע כך לא נכתב גם בפעם הראשונה בעשרת הדברות?? וכי מה נשתנה בין הפעם הראשונה לשנייה???

ונראה שהיות ונשברו הלוחות ונכתבו שוב עשרת הדברות על הלוחות החדשות, ואז עם ישראל השתנה שהייתה חסרה לו התמימות שהייתה לו קודם חטא העגל, לכן

כתוב בגמרא ע"ז ה' שאמר להם משה שהם כפויי טובה בני כפויי טובה, שהיה לעם ישראל לומר **"תן אתה"**, דהיינו שיבקשו שהקב"ה יתן להם יראת שמים. **ונשאלת** השאלה, מדוע כעס עליהם משה רבינו, הרי כתוב הכל בידי שמים חוץ מיראת שמים, ומה הטענה בזה על עם ישראל??

ונראה לתרץ, כי הנה בורא עולם אמר למשה רבינו קודם מתן תורה שרצונו שעם ישראל בעצמו ישמע את קול ה' בכדי שיקבלו יראת שמים, ומוכח שלמרות שהכל בידי שמים חוץ מיראת שמים, בכל זאת כשיש התעוררות מצד עם ישראל להתחזק כפי שאז אמרו עם ישראל רצונו לראות את מלכנו, זכו להתעוררות עצומה שבורא עולם דיבר אליהם בקולו והוסיף להם יראת שמים עצומה.

אבל למרות שקיבלו מה' יראת שמים עצומה, הם היו מוגבלים בעוצמה של היראת שמים שקיבלו, עד כדי כך שביקשו מספיק, ושמשה רבינו ידבר במקום ה', ואילו משה לא היה מוגבל כי דיבר עם הקב"ה כל זמן שחפץ בדרגה הגבוהה ביותר.

ללמדנו, שחייבים כל הזמן לקבל התעוררות לתשובה גם על ידי גורמים אחרים, כי אנחנו בעצמנו לא תמיד נגיע בכוחות עצמנו להתעוררות של תשובה, ובין התעוררות להתעוררות אנחנו חייבים להתעלות עוד יותר בכדי שנוכל לקבל עוד יותר עוצמה מההתעוררות שתבוא, והלוואי וכל יום כיפור נגיע עוד יותר טובים בהרבה מהשנה שעברה, כך נוכל להשיג פי כמה וכמה ממה שקיבלנו והתעוררנו בשנה שעברה בימים נוראים וביום כיפור בפרט.

כתב הספורנו שבחטא המרגלים נגזרה גזירה עם שבועה ולכן תשובה מתוך יראת העונש לא הספיקה אלא היו חייבים תשובה מאהבה, וזאת סיבת עונש קין ושואל ובני עלי שלא התכפר להם ולא התבטל להם הגזירה.

ונפישת דברים כתבתי שיתכן שגם משה לא חזר בתשובה מאהבה על מי מריבה למרות שעל פי דברי הספורנו תשובה מאהבה מבטלת גזרה עם שבועה, כי משה הבין שטובת העניין ורצון ה' הוא שלא יכנס לארץ ישראל כי כידוע היה בזה תועלת לעם ישראל. **ואחד** מהתועלות מופיע במדרש מובא באור החיים בפרשת חוקת שאם היה משה נכנס לארץ היה בונה בעצמו את בית המקדש והיה זה רעה לישראל לפי שע"י חרבן הבית ניצולו ששפך חמתו על העצים והאבנים כמו שכתב תוסי' על מזמור לאסף באו

הגמרא בברכות סא' מספרת שבשעה שהוציאו הרומאים ימ"ש את רבי עקיבא להריגה, היה זה זמן של קריעת שמע, והרגו אותו בכך שסרקו את בשרו במסרקות של ברזל, ורבי עקיבא היה מקבל עליו עול מלכות שמים, אמרו לו תלמידו עד כדי כך?? אמר להם כל ימי הייתי משתוקק לקיים את הפסוק **"ובכל נפשך"** כפי שדרשו חז"ל **"ואפילו נוטל את נפשך"** ועכשיו שהגעתי לידי מצווה זו וכי לא אקיים אותה בשמחה!! **והתבוננתי** בדברי הגמרא, ובפשטות רבי עקיבא קרא את קריאת שמע כי הגיע זמן הקריאה, ובפשטות תלמידו שאלו תוך כדי הכוונות שאמר

וטהר לבנו - ואתחנן

הרי נפסק בשו"ע או"ח סימן ס' שבאמצע פסוק ראשון אסור להפסיק כלל.

והצל"ח מתרץ שרבי עקיבא התפלל לפני קריאת שמע שיזכה למות מתוך אמירת קריאת שמע בכדי שיקיים את מצוות "בכל נפשך", אומנם מלשון הגמרא משמע שהגיע זמן קריאת שמע וכבר התחיל לקבל עליו עול מלכות שמים ואז שאלו אותו תלמידיו את השאלה ואז הוא ענה להם, ואולי עצם התפילה למות על קידוש ה' בעת אמירת קריאת שמע זה עצמו חלק מקבלת עול מלכות שמים ויל"ע.

וראיתי בנן יהודע שמתרץ שהשאלה ששאלו תלמידיו לא היה ביומו האחרון למרות שכך משמע בגמרא כאן, והוכיח דבריו ממה שכתוב במדרש משלי שרבי עקיבא נפטר ביום כיפור ותלמידו ומשמשו רבי יהושע הגרסי עד שאלהו הנביא גילה זאת לתלמידו רבי יהושע הגרסי, ולכן הסיק הבן יהודע שכל הימים שרבי עקיבא היה בבית הסוהר (מחודש אלול) הרומים סרקו את בשרו ולמרות זאת הוא עדיין לא מת, ובתוך אותם הימים שאלו אותו תלמידיו את השאלה לאחר שסיים את קריאת שמע.

אומנם בלשון אותו מדרש עצמו מוכח שאותו רשע שסרק את בשרו ביום כיפור יומו האחרון של רבי עקיבא אז שאל אותו את השאלה האם הוא מכשף וכפי שניבא בהמשך בדברי הירושלמי, וגם משמע שרבי עקיבא ענה לו באמצע אמירת פסוק ראשון של שמע כי המדרש מסיים שיצאה נשמתו באחד, ולמרות שמפני הסכנה מותר לענות באמצע פסוק ראשון בכל זאת כאן שסרקו את גופו של רבי עקיבא ממילא גם בלי שיתחצף ולא יענה כבר היה בסכנת נפשות, ואולי היה מותר לרבי עקיבא לענות לאותו רשע שלא יכעס ויקדים לו את המיתה וצ"ע.

וגם באותו מדרש משמע שתלמידיו גם שאלו את רבי עקיבא את השאלה ורבי עקיבא ענה להם ובפשטות הכוונה לאותו יום וכפי שמשמע בגמרא וכאמור, וגם משמע שכשמת רבי עקיבא היו תלמידיו עמו מלבד רבי יהושע הגרסי משמשו כי כתוב שם "ולא הניחוהו לקבורו" משמע שהיו תלמידים שרצו לקחת את גופת רבי עקיבא מידי הרשעים והרומאים ימ"ש לא נתנו לתלמידים את גופת רבם, אלא כפי שמשמך המדרש "והחזירוהו לבית האסורין, ושכב שם שר בית הסוהר לשמרו, ואז אליהו הנביא הודיע לרבי יהושע על כך וכו".

וייתכן שרבי עקיבא היה מאריך מאוד בפסוק ראשון של שמע כך שענה לאותו רשע ולא המתין רגע לסיום הפסוק, כמו כן נראה שרבי עקיבא האריך ביותר כך שגם הרשע שאל וגם תלמידיו של רבי עקיבא שאלו, והתלמידים ששאלו יתכן שהיות ורבי עקיבא ענה לאותו רשע באמצע פסוק ראשון לכן הם הבינו שיש היתר בדבר ולכן גם הם שאלו ועוד נראה בהמשך הסבר בהיתר הדבר.

והנה בעצם יש להתעמק עוד ולשאול מה פשר שאלת תלמידיו עד כאן?! ואכן הרא"ש עה"ת בחומש דברים מסביר שהכוונה שתלמידיו טענו שמצטער פטור מקריאת שמע, וזה טענו לו עד כדי כך אתה מתאמץ לקרוא קריאת שמע מתוך יסורים למרות שאתה פטור מחמת הכאב העצום?!

וצריך להוסיף שכוונת תלמידיו שהרי אדם שפטור להגיד קריאת שמע ובכל זאת אומר זאת עליו להתעלות על הסיבות שפטורות אותו ולהתרכז בכוונת קריאת שמע, וזה טענו לו תלמידיו האם רבינו אתה חייב לקרוא קריאת שמע ולהתאמץ לכוון למרות הכאבים העצומים והמחרידים שאי אפשר לסובלם כלל, ועוד להתרכז אז בקבלת עול מלכות שמים כראוי?!

ועל זה טען להם רבי עקיבא שזה מה שמשמח אותו בעת הייסורים הקשים, שכביכול הוא מתנתק מהייסורים וכל כולו נמצא בעולם הרוחני של קבלת עול מלכות שמים, כדוגמת מה ששמעתי על האדמו"ר רבי אהרן הגדול מקרלין הי"ד שהיה אמור לעבור ניתוח והרופאים ביקשו להרדימו כמקובל, והאדמו"ר טען להם שאין צורך והוא התרכז בעת הניתוח בקדושת השבת ואז התחבר לו השיר הקדוש והמפורסם "קה אכסוף נועם שבת", ואכן מרוב דבקותו הרוחנית האדמו"ר לא חש שחוטכים בבשרו החי לעומק!!

ואם כן, ייתכן שאכן רבי עקיבא היה מותר לו לענות לתלמידיו באמצע קריאת פסוק ראשון של שמע, כי ממילא הוא היה פטור מקריאת שמע כי היה מצטער ביותר, וכפי שמצאנו בשו"ע שם בדברי המשנה ברורה בדרך אפשר שאם עבר זמן קריאת שמע והוא קורא את קריאת שמע כקורא בתורה אז מותר לו להפסיק אפילו באמצע פסוק ראשון, ואולי מפני נחיצות העניין לענות לתלמידיו היה מותר לו לענות אפילו באמצע פסוק א' של קריאת שמע.

וסיבת נחיצות העניין להפסיק באמצע קריאת שמע, היה בכדי שתלמידיו רבי עקיבא יבינו את עוצמת הדביקות שאפשר להגיע על ידי הכנה מתמדת במחשבה תמידית, ואכן כשהגיע זמן הניסיון שסרקו את בשרו לא רק שלא צעק מכאבים אלא אפילו צחק כי הוא התנתק לגמרי מהעולם הזה והיה דבוק בבורא עולם.

וכפי שכתוב בירושלמי סוטה כה' שאותו רשע טורנוסרופוס שדן וייסר במסרקות של ברזל את רבי עקיבא ראה את רבי עקיבא שאומר קריאת שמע תוך כדי היסורים וכסיים צחק, שאל אותו הרשע וכי מכשף אתה?? ענה לו רבי עקיבא לא מכשף אני ולא בועט ביסוריים להכעיסך, אלא כל ימי אהבתי את בורא עולם כל כולי והתפללתי לזכות למות על קידוש השם לכן אני שמח וצוחק ומאושר כשהגיע הזכות לידי.

ורבי עקיבא הרבי הגדול, שמסר נפשו לעולם התורה בכל מהותו, שגם אחרי שהתמיד 24 שנים ברציפות עם 24 תלמידיו בלי לקפוץ לבקר בביתו אפילו לא לשעה קלה, ובכל זאת לאחר שכל רבבות תלמידיו מתו במגיפה, רבי עקיבא לא נשבר אלא בכוחות חדשים השקיע בחמישה תלמידים חדשים שמהם הוקם מחדש עולם התורה, רבי ענק שבענקים זה חשוב היה לו ללמד את תלמידיו באמצע קריאת שמע את עוצמת הדבקות שמשמחת אפילו בזמן ייסורי תופת, וגם שילמדו שעוצמה כזו מגיעה על ידי הכנה של שנים רבות והמחשה במוח בכל קריאת שמע שהוא מסכים למסור את הנפש ממש בשביל הדבקות בה'.

והפעם הללמדנו בא רבי עקיבא בעצמו באמצע אמירת שמע ישראל, שלימד את תלמידיו ואת תלמידי תלמידיו עד סוף הדורות, שלהגיע לדבקות ולהאבת ה' מושלמת זה לא עבודה של יום אחד, אלא יש כאן עבודה של שנים ובעצם יום יומית בהתמדה לכוון מאוד בקריאת שמע בפרט בפסוק ראשון, ועל ידי זה מגיעים בשמחה לדביקות בה' עצומה בעת ניסיון גדול, והיום הניסיונות גדולים הם ולא פעם בחיים אלא הרבה יותר מכך, ואז נצליח לעמוד בניסיון בשמחה גדולה עד כדי כך שנשכח את הקושי של הניסיון.

ולכן חובה עלינו להתאמץ מאוד כל יום בכוונת הלב בקריאת שמע וכדברי הרמב"ם לכוון גם בברכה ראשונה של תפילת 18 וכך נזכה להתקדש ולדבוק בבורא עולם כל ימי חיינו ותמיד, וגם נזכה שזרענו אחרינו ימשיכו לדבוק בבורא עולם ובתורתו כל ימיהם אמן ואמן.

וטהר לבנו - ואתחנן

ואתחנן

והכוונה שכל עם ישראל יושמד ויוקם מחדש על ידי משה ובניו.

וצריך להבין מדוע זה נחשב לאחוז את החבל משני קצוותיו? מדוע הקב"ה טען שאחד תלוי בשני, מדוע אם משה רבינו היה נכנס ממילא כל עם ישראל היה חייב להיות מושמד והיה מוקם מחדש ממשה ובניו??

ובכלל יש להקשות שמדוע משה התפלל להיכנס לארץ ישראל הרי הקב"ה נשבע שמשה לא יכנס לארץ ומאחר ויש שבועה מה מקום יש לתפילה לבטלה?? כפי שכתב רש"י על הפסוק **"לכן לא תביאו בשבועה כמו (שמואל ג) "לכן נשבעתי לבית עלי"**, וממשיך רש"י שהקב"ה נשבע בקפיצה שלא ירבו בתפלה על כך??

ועוד קשה למה הקב"ה אמר למשה אם אתה תיכנס לארץ הרי שבקשתך הראשונה לא להשמיד את העם כולו תתבטל, הרי אין בכלל אפשרות שמשה יכנס לארץ בגלל שבועת ה'??

וראיתי בספר תולדות יצחק שהקשה עוד קושיות בעניין, ומתרחץ שהשבועה הייתה שמשה לא יכנס כמנהיג, כמשמעות הפסוק שהיות ולא כיבד את ה' אם היה מדבר אל הסלע, לכן נגזרה עליו גזרה שלא יכנס לארץ ישראל, והכוונה להיכנס בצורה מכובדת כמנהיגים, כמשמעות הפסוק **"יען לא האמנתם בי להקדישני לעיני בני ישראל לכן לא תביאו את הקהל הזה אל הארץ אשר נתתי להם"**.

לכן משה ביקש להיכנס כיהודי פשוט, ואפילו כבעל חיים כחיה ועוף, וגם לזה הקב"ה לא הסכים, וגם הקב"ה לא הסכים שיחיה במדבר יחד עם 2 וחצי השבטים אלא גזר עליו שיפטר מיד כמו שכתוב **"וראיתך אתה ונאספת אל עמך גם אתה כאשר נאסף אהרן אחיך: כאשר מריתם פי במדבר צן במריבת העדה להקדישני במים לעיניהם הם מי מריבת קדש מדבר צן"**.

ואולי על החלק שנגזר על משה ואהרן למות במדבר מיד, חלק זה של הגזירה לא היה בשבועה, ולכן על זה משה רבינו הרבה בתפילה שיזכה להיכנס כאדם פשוט, ואולי מה שביקש להיכנס כחיה ועוף זה היה גם להתבזות ולכפר על שלא קידש את ה' כי ראה שה' רוצה למנוע ממנו את הכבוד להנהיג את עם ישראל בארץ ישראל **וכדברי ספר תולדות יצחק**, ובהקשר לסיבה מדוע אהרן ומרים נפטרו במדבר ולא התפללו על כך כמשה, כבר הארכתי בעניין בפרשת דברים.

אך עדיין לא ביארתי מה סיבת הדבר שאם משה נכנס לארץ זה יגרום לבטל את **"סלחתי כדבריך"**, וזה יגרום להשמדת כל עם ישראל?? כמו המושג לתפוס את החבל משתי קווצותיו.

כתוב במדרש רבה דברים ז' י' א"ר שמואל בר נחמני שני דברים גזר הקב"ה אחד על ישראל ואחד על משה, אחד על ישראל בשעה שעשו אותו מעשה – עגל, שנאמר (דברים ט) **"הרף ממני ואשמידם"**, ואחד על משה בשעה שביקש משה ליכנס לארץ ישראל אמר לו הקב"ה **"לא תעבור את הירדן הזה"** ומשה ביקש מן הקב"ה לבטל את שתיהן. תחילה ביקש על עם ישראל, אמר משה לפניו, רבש"ע: **"סלח נא לעון העם הזה כגודל חסדך"** ובטלה רצונו של הקב"ה, ונתקיים בקשתו של משה שנאמר (במדבר יד) **"סלחתי כדבריך"**.

כיון שבא ליכנס לא"י התחיל לבקש על עצמו (דברים ג) **"אעברה נא ואראה את הארץ הטובה"**, אמר לו הקב"ה: משה כבר בטלת את שלי וקיימתי את שלך, אני אמרתי **"ואשמידם"** ואתה אמרת **"סלח נא"** ונתקיים שלך, והנה עכשיו מבקש אני לקיים את שלי ולבטל את שלך.

וא"ל הקב"ה למשה: אין אתה יודע מה לעשות?? אתה רוצה לאחוז את החבל בשני ראשים?? כי אם יתקיים **"אעברה נא"** אתה בכך מבטל את **"סלח נא"**, ואם **"סלח נא"** אתה מבקש לקיים ממילא מתבטל **"אעברה נא"**.

אמר רבי יהושע בן לוי: כיון ששמע משה רבינו כך, אמר לפניו רבש"ע: **ימות משה ומאה כיוצא בו ולא תנזק צפורנו של אחד מהם**.

והנה קשה מאוד דברי המדרש שהרי הביא את רצון ה' להשמיד את עם ישראל על זה הביא המדרש פסוק **"הרף ממני ואשמידם"** שנכתב על **חטא העגל**, ואילו הפסוק שהקב"ה אמר **"סלחתי כדבריך"** שהביא המדרש, זה נכתב על **חטא המרגלים**, והנה בחטא המרגלים גם לאחר הסליחה נגזר על עם ישראל כל מי שהיה מעל גיל 20 למות במדבר, ואם כן הסליחה הייתה שהקב"ה לא השמיד את כל עם ישראל כולל הקטנים, כפי שהציע ה' שעם ישראל יוקם מחדש על משה ובניו.

אומנם אפשר לתרץ בפשיטות שחטא המרגלים הוסיף והחמיר את הגזרה הרעה על עם ישראל, כפי שמוכח ברש"י מפורש שזה סירחון נוסף, ולכן כאן רצון הבורא להשמיד את כל עם ישראל כולו ולהקימו מחדש על ידי משה ובניו, הייתה גזירה חמורה יותר, ובכל זאת משה ביטל את הגזירה שעם ישראל לא יתחיל ויוקם מחדש ממנו אלא עדיין ה' יסלח לעם ישראל ואכן מהדור הצעיר של עם ישראל אלו שהיו פחותים מגיל 20 שנה, מהם המשיך עם ישראל בלי שיתחיל כביכול מחדש כרצון ה'.

ועל זה טען הקב"ה למשה, שאם תבקש להיכנס לארץ ישראל, ממילא יתבטל ה'**"סלחתי כדבריך"**,

וטהר לבנו - ואתחנן

המדבר לא יכנסו לארץ לא מדברת על מצב חדש שקמו לתחייה.

אבל הקב"ה לא הסכים לכך שהמיתה תחשב כסיום העניין ותחייתם מחדש תחשב למצב חדש שעל זה לא חלה השבועה, אלא הקב"ה רצה שיתקיים השבועה לגמרי, בין בין בחייהם ובין במוותם ובין לאחר תחייתם מחדש, כי עדיין הם **אותם נשמות**.

ואכן רצה הקב"ה שדור מתי מדבר יפסידו בכל מצב את הביאה הראשונה לארץ ישראל, וגם שיפסידו את המנוחה הראשונה והשנייה – בית ראשון ושני, כי ולאחר שיענשו בזאת ממילא יותר להם בקומם לתחייה בעת הגאולה להיכנס בביאה שניה לארץ ישראל ולזכות לראות מנוחה חדשה – בית שלישי.

אבל היות תפילה עושה מחצה, יש חשש שיתקיים שמשה יכנס כאדם פשוט לארץ ישראל בלי דור מתי מדבר, ואת זה הקב"ה רצה למנוע, בטענה שזה מבטל את ה"סלחתי כדבריך", והפשט הוא שהקב"ה סלח לעם ישראל ולא השמיד אותם רק בגלל שראה את המסירות נפש של משה שמסכים להימחק מהתורה ולא שיזכה להיות אבי האומה הוא ובניו, ומתוך התלהבות ה' מהמסירות נפש של משה על עם ישראל לכן הקב"ה סלח לעם ישראל, ולכן לא השמידם בחטא העגל.

אבל אולי טמון כאן עוד, שהנה משה רבינו לאחר חטא המרגלים ביקש שהקב"ה ימחל לעם ישראל, ובפשטות ביקש רחמים על כל עם ישראל, ובסוף הקב"ה עונה לו "סלחתי כדבריך", והנה התוצאה הייתה שדור המדבר מעל גיל 20 מתו במדבר, ורק הצעירים נשארו לחיות ולהיכנס לארץ ישראל, ואם כן איך מתקיים "סלחתי כדבריך"??

אלא נראה שהקב"ה ענה למשה, אכן כדבריך אני ידאג לסלוח לכל עם ישראל, כי הצעירים יכנסו לארץ ישראל, ואילו דור המדבר מעל בני 20 ימותו במדבר ואתה משה תמות במדבר ותדאג להם ותנחמם ותדאג לגאולם בביאת המשיח בעת התיקון השלם, ואכן אז יביא משה את דור המדבר לארץ ישראל כשהם נקיים מכל חטא ואשמה ויזכו ישר לראות בביאת המשיח ובניין בית המקדש השלישי המושלם והנצחי בקרוב בימינו אמן ואמן.

ואתחנן - תחנוני ישראל

העגל, ואילו אתם שישים רבוא לא היו יכולים לפדות אדם אחד"??

וממשיך המדרש ואומר שזה הכוונה בפסוק "ולא נתן ה' לכם לב לדעת", שאמר להם: אין אתם זוכרים כל מה שהנהגתי אתכם במדבר שנאמר (שם כט) "ואולך אתכם מ' שנה במדבר" וגו' :

ואולי ההסבר הוא כפי שכתבתי בפרשת דברים שמשה התחנן בעת ההיא, לאחר שכבש את סיחון ועוג שזה היה לאחר שמתו כל דור המדבר, ומשה התחנן להקב"ה שיתן לו להיכנס לארץ עכשיו לא לבדו אלא יחד עם כל דור מתי מדבר שיקומו עכשיו לתחייה, וזה לא נוגד את השבועה, כי יש כאן שינוי מצב לחלוטין, כי השבועה הייתה שלא יביא את עם ישראל הנותרים מאלו שהיו מתחת לגיל 20 אבל אם כולם יקומו לתחייה על זה יש מקום לטעון שלא חלה השבועה, אומנם הקב"ה לא הסכים לכך, אלא הקב"ה רצה שדור מתי מדבר יפסידו את בית המנוחה כפי שנשבע ה' "אשר נשבעתי באפי אם יבואו אל מנוחתתי".

ומשה רבינו יתכן שרצה להשיג בתפילתו ובתחנוניו שעצם הדבר שדור המדבר מתו ממילא מה שהם יקומו לתחיה זה יחשב כברייה חדשה שעליהם כביכול לא חלה השבועה והעונש – לא להיכנס לארץ ישראל ולא לזכות לראות את בית מקדש ראשון ושני "מנוחתתי".

וראיה יש לטענה זו, שהרי אם הכוונה לא לבוא לארץ ישראל לעולם איך יתכן שבאחרית הימים משה יקום עם דור המדבר ויכניסם לארץ ישראל ויזכו לראות בבניין בית המקדש השלישי והנצחי, אלא ברור שהגזירה היא קצובה ולא כוללת ונצחית, וא"כ אולי מספיק מה שכבר נענשו שמתו במדבר שאז הם לא יכולים להיכנס לארץ ישראל ולא יכולים לראות את בית המקדש הראשון והשני, וכשיקומו לתחיה זה מצב חדש כמו שיהיה בעת הגאולה השלימה.

ועוד ראיה קצת יש לכך שבשינוי מצב לא הייתה השבועה, שהרי בדברי המדרש משמע שהיה צד שהקב"ה יבטל את ה"סלחתי כדבריך", וכל עם ישראל יושמד ועם ישראל יתחיל ממשה ובניו שיכנסו לארץ ישראל ושם יתחילו את עם ישראל מחדש, וקשה שהרי ה' נשבע שמשה לא יוביל את העם בארץ ישראל, והרי אם משה ובניו יתחילו את עם ישראל הרי משה ינהיגם וממילא זה סותר את השבועה??

אלא יש לתרץ, שהשבועה הייתה מוגבלת, דהיינו שמשה לא ינהיג את עם ישראל הצעירים שהיו פחותים מגיל 20, ולא במצב חדש שמשה מנהיג רק את בניו, או את כל עם ישראל כולל מתי מדבר, וכמו כן יתכן כאמור שמשה טען שהשבועה שדור

בפרשתנו כתוב עד כמה התחנן משה רבינו להיכנס לארץ ישראל, והנה מצאתי במדרש המשך מהמדרש הקודם, "א"ר שמואל בר יצחק כיון שנטה משה למות ולא בקשו עליו עם ישראל רחמים שיכנס לארץ, כנס אותן והתחיל מוכיחם, אמר להם א' פדה שישים רבוא ממוות בחטא

וטהר לבנו - ואתחנן

אלא שאכן יש מקום לעונש וייתכן שזה כלול בכוונת רש"י, כי כאשר יהושע אומר למשה שלא חיסר לו משה מאומה, אם כן בעצם משה רבינו כביכול כבר מיותר ליהושע, וזה פגיעה במשה רבינו, ולכן נענש יהושע שהיה לו לשאול את משה גם בדברים שכבר למד ממשה, **בכדי להיפרד ממשה רבינו במצב של חסר ושל הפסד שיגרם לו בהסתלקות משה רבינו**, כי משה בענוותו לכאורה לא נפגש שתלמידו שווה לו בכוחו, אלא רק מבחינת זה שאין לו מה לתרום עוד לתלמידו והוא כביכול מיותר וילייע.

כמו כן כאן, אכן עם ישראל לא היו יכולים לשנות את הגזירה, ושינוי הגזירה ממש רק היה מזיק לעם ישראל, ובוודאי לא חפץ משה שישתנה הגזירה ממנו בזכות תפילת רבים ויהיה מזה ח"ו נזק לעם ישראל, אלא משה רבינו רצה שלפחות יראו סימני צער שיתחילו להתפלל ויראו שקשה עליהם הפרידה ממשה רבינו, ועד כמה יהיה חסר להם משה רבינו שהיה המקבל התורה הראשון מפי הגבורה.

ונכון שאם היו מתפללים אולי הקב"ה היה עוצר בעדם כפי שעצר בעד משה שלא ימשיך להתפלל, אבל לפחות אם היו מתחילים להתפלל זה היה מעלה עצומה לעם ישראל שאיכפת להם מאוד ממשה רבינו.

וייתכן, שמשם רבינו לא האשים בכך את עם ישראל, אלא טען שהקב"ה לא נתן לעם ישראל לב לדעת כדברי הפסוק, כי בורא עולם ידע שתפילת רבים יש לה כוח עצום ולא חפץ ה' שיתפללו על משה ובכך יגרם נזק לעם ישראל וכאמור, לכן סתם את לבם לא להחזיר טובה למשה רבינו ולבקש עליו רחמים.

ואדרבא משה רבינו מציין את כוח הקב"ה שמשתלט על לבבות ישראל כרצונו ולא נתן להם להרגיש צורך בהכרת הטוב הטבעי הקיים בכל יהודי כלפי מטיבו וכל שכן כלפי רבו המובהק גדול הדור, **וזה יחזק את ישראל בכוח ה' הגדול והנורא שמשתלט על הלב כרצונו**. וכך יזכו עם ישראל לנצל ידיעה זו ויבקשו מה' תמיד שיטה לבבנו לאהבה וליראה אותו, ולמרות שזה כביכול נוגד את הבחירה החופשית הקיימת באדם, כי ה' גם טבע בטבע האדם שברצות ה' הוא משתלט על רגשות האדם.

וכאן יש לתמוה, וכי חשב משה שתפילת רבים אכן יכולה לשנות את החלטת הקב"ה בעניינו, הרי הקב"ה נשבע למשה שלא ינהיג את עם ישראל בארץ ישראל, ועל שבעת ה' לא יעזור תפילה כלל, והקב"ה הסביר למשה רבינו שאי אפשר לשנות את גזירת ה' שמשם ימות עכשיו במדבר.

וכפי שהארכנו במאמר הקודם בדברי המדרש שהקב"ה אמר למשה ששינוי הגזירה תגרום נזק לעם ישראל והמשיל זאת הקב"ה כמושג שאי אפשר לאחוז בחבל בשני ראשם, ואכן כן מה תועיל תפילת רבים הרי כל שינוי רק יגרום נזק וכאמור??

ונראה לתרץ על פי מאמר **הגמרא בתמורה טז'** שכאשר נפרד משה רבינו מיהושע קודם הסתלקותו לגן עדן, אמר משה ליהושע האם רצונך לשאול אותי איזה ספק בתורה לפני שניפרד??

ענה לו יהושע משה רבי כל ימי הייתי אצלך ולא עזבתך, ככתוב **"לא ימיש מתוך האהל** והתמלאתי ממך בתורה כראוי ואין לי יותר מה לשאול ולברר, מיד תשש כחו של יהושע ונשתכחו ממנו שלש מאות הלכות ונולדו לו שבע מאות ספיקות ועמדו כל ישראל להרגו – את יהושע".

ולכאורה יהושע התכוון להחמיא לרבו, שמשם רבינו נתן לו הכל בכל מכל כל, והיה שלימות מצד הנותן וגם מצד המקבל שלא רצה להפסיד ולחסר אפילו פעם אחת מלקבל השפע מרבו, ומדוע כביכול נענש יהושע שנשתכחו ממנו מאות הלכות ונולדו לו מאות ספיקות??

ואכן מכך שהעונש היה שנשתכחו ממנו זה עצמו מוכיח שאכן משה מסר הכל ליהושע, ורק נשתכחו ממנו ולא שהיה חסר מעיקרה?? **אומנם** יש מקום לדחות ששמא גם היה חסר לו וגם נענש ונשתכחו ממנו ממה שכבר ידע.

אומנם מרש"י שם משמע שהעונש היה בעון שגרם להחליש דעתו של משה שנצטער משה על יהושע בעצמו שהיה גדול כמותו, ואם כן משמע אכן שיהושע קיבל ממשה את כל התורה כולה בלי לחסר ממנו מאומה, ומצד שני משמע מרש"י שלא נענש יהושע ח"ו מחשש גאוה, **אומנם במהרש"א** מביא את דברי רש"י ומוסיף פירוש נוסף שייתכן שיהושע נענש מחמת גאוה.

והיו לטֹטְפֹת בֵּין עֵינַיִךְ:

ונשאלת השאלה, מדוע התורה לא אמרה מפורש להניח תפילין בשער (שבתחילת הראש) באמצע הראש, דהיינו בשער שיהיה מקביל לבין העיניים??

הגמרא דורשת שלא הכוונה להניח את התפילין בין העיניים ממש, אלא בראש במקום תחילת השער ומעלה במקום השער אלא שיהיה מכוון כנגד בין העיניים.

וטהר לבנו - ואתחנן

שאנחנו מתפללים כאשר התפילין עלינו, שזוכה לקבל שפע יראת שמים וכוח מאת ה' להתגבר על יצרנו הרע ולשמור את עינינו כראוי אמן.

וייתכן שהתורה באה לומר לנו שכוח התפילין שבראש הוא לשמור על העיניים, ועלינו לכוון בהנחת התפילין שבזכות המצווה ובזכות התפילה

וְהָיוּ לְטָטְפַת בֵּין עֵינֶיךָ: - מה זה טוטפות

וראיתי בט"ז שעמד על שאלה זו ועיין שם מה שתייר, **וייתכן** לתרץ עוד שהתורה מגלה לנו שבכוח מצוות תפילין לחבר את היהודים בכל העולם כולם ולצרפם לאחד, וכמו כן לגלות לנו שבכוח כל יהודי להתקשר אל ה' בכוח התורה והמצוות לא רק בארץ ישראל אלא בכל העולם כולו.

כתב רש"י - "אלו תפילין שבראש" ועל שם מנין פרשיותיה נקראו טוטפות, טט בכתפי (שם מדינה) שתים, פת באפריקי שתים: **ופלא** הדבר שהתורה תשתמש בצירופי לשון ובשפות זרות מכל מיני מדינות??

וְזֹאת הַתּוֹרָה אֲשֶׁר שָׁם מֹשֶׁה לְפָנָי בְּנֵי יִשְׂרָאֵל:

זאת למרות שידע משה שאינו יכול לקיים את כל המצווה בכל זאת משה הקפיד לעשות חלק מהמצווה למרות שבעצם לא קיים את המצווה, ובכל זאת משה הפריש חצי כי יש להשתדל לעשות כל מה שביכולתנו לעשות, ולא עלינו המלאכה לגמור, והעיקר שנוכיח בכל מעשינו את אהבתנו לבורא עולם ותשוקתנו לעשות רצונו ומצוותיו ככל אשר בדינו.

שמת לב להתבונן מדוע כתוב פסוק זה מיד אחרי הפסוקים שמדברים על מצוות הפרשת ערי מקלט בארץ ובחו"ל, ואכן ראיתי **ברבינו בחיי** ע"פ **הגמרא מכות** "שעמד על זה ותיירץ **"וְזֹאת הַתּוֹרָה"**, מוסף על **ערי מקלט**, מה ערי מקלט מצילות מן המיתה אף התורה כן, ולא עוד אלא שהיא מצלת יותר מערי מקלט, שערי מקלט אינן קולטות אלא שוגגים, והתורה בין שוגגים בין מזידים. אמרו ישראל למשה אם בטלו ערי מקלט להיכן אנו בורחים, אמר להן להתורה, שנאמר **"וְזֹאת הַתּוֹרָה"**, ככתוב (משלי ג, יח) **"עֵץ חַיִּים הִיא לְמַחְזִיקִים בָּהּ"**.

ולכן בא הפסוק **"וְזֹאת הַתּוֹרָה"** מיד לאחר שהפריש משה חצי מערי המקלט, להודיע לנו שבכל התורה כולה עלינו לעשות ככל אשר בכוח ידינו לעשות, גם אם לא נזכה להשלים את כל התורה כראוי לפחות נתאמץ בכל כוחינו לעשות ולקיים כמה שנספיק ועד כמה שנצלח באופן היותר מושלם באיכות ובכמות, ואולי כ"ז כלול בדברי הגמ'.

ונראה באופן אחר שמה רבינו הפריש את ה3 ערים הנמצאים בחוצה לארץ מתוך ה6, כי הערים שהיו בארץ ישראל לא זכה משה להפרישם, ולכאורה כל ה6 ביחד זה המצווה המושלמת, ובכל

וְזֹאת הַתּוֹרָה - עוד נקודת חיזוק מתוך העניין הקודם

להמשיך בניהול גם שנה הבאה אבל סרבו לו, **ובכל** זאת עליו להכין את כל הנדרש לשנה החדשה בו הוא יהיה מפוטר, אבל בכל זאת **"וְזֹאת הַתּוֹרָה"**, תורה צריכים ללמוד וללמד בכל מצב בלי חשבונות אישיים.

משה רבינו ציווה הרבה מצוות שעתידיים ישראל לקיימם בארץ ישראל, וזה הכאיב למשה שלא זכה להיכנס ובכל זאת הוא מלמד את עם ישראל את ההלכות הללו, להבדיל מי שמפוטר מלהיות מנהל בשנה החדשה למרות רצונו העז

**ואתם הדבקים בה' אלו קינכם חיים כולכם

חיים כולכם היום וכי אפשר לדבוק בשכינה? והלוא כתוב **"כי ה' אלקיך אש אוכלה"**? אלא כל המשיא בתו לתלמיד חכם והעושה פרקמטיא – מסחר לתלמידי חכמים, והמהנה תלמידי חכמים מנכסיו מעלה עליו הכתוב כאילו מדבק בשכינה.

בגמרא בכתובות קיא' כתוב: אמר רבי אלעזר עמי הארצות אינם חיים שנאמר **"מתים כל יחיו"** ואולי הכוונה לכל המתים ת"ל **"רפאים כל יקומו"** שרק המרפה עצמו מדברי תורה לא יקום, ואילו רבי יוחנן טוען שהפסוק מדבר במרפה עצמו לעבודה זרה.

וכתב הבית הלוי ע"פ הגמרא מגילה כ"ו שתשמישי קדושה יש בהם קדושה וצריכים גניזה כשבלו, אומנם תשמישים המשמשים לתשמישי קדושה – **"תשמישי תשמישים"** בהם אין קדושה ואינם צריכים גניזה.

ענה לו רבי אלעזר שלמד זאת מפסוק אחר שכתוב **"כי טל אורות טליך וארץ רפאים תפילי"** כל המשתמש באור תורה אור תורה מחייהו וכל שאין משתמש באור תורה אין אור תורה מחייהו.

לפי מבאר הבית הלוי, שתחילה סבר רבי אלעזר שעמי הארץ אין בהם קדושה גם אילו ישמשו תלמידי חכמים, כי זה נחשב כתשמישי לתשמישי

כיון שראה רבי אלעזר שרבי יוחנן מצטער בכך, אמר לו רבי מצאתי להן – לעמי הארץ, תקנה מן התורה, שכתוב **"ואתם הדבקים בה' אלקיכם"**

וטהר לבנו - ואתחנן

עד שבא רבי עקיבא ודרש "את ה' אלקיך תירא" לרבות תלמידי חכמים, ויבאו עמי הארץ ויגידו תודה לרבי עקיבא שנתן להם תקווה שת"ח נחשבים כשכינה ולא כמשמשים למשמשי קדושה וכך יש להם דבקות בה' ובתורתו וכך הם זוכים לחיי העולם הבא.

והשוב לציין שמדובר עם הארץ אפילו שיש לו מצוות אבל הוא מתרפה מלימוד תורה, ולדעת רבי אלעזר רק כוח התורה מחיה את האדם בתחיית המתים, ולמסקנת הגמרא האפשרות שיזכה לקום בתחיית המתים הוא על ידי הדבקות ועזרה לתלמיד חכם כך שיש לו כביכול חלק בלימוד התורה של הת"ח, ומקבל קדושת התורה מהתלמיד חכם כפי שמקבלים קדושת התורה מהבורא יתברך ומתורתו.

את ה' אלוקיך תירא

ואולי על ידי הידבקות בתלמיד חכם ועל ידי יראה מתלמיד חכם זוכים לבחור ולקיים את הגימטרייה הטובה לזכות להיות משועבדים להקב"ה במחשבה ובדיבור ובמעשה.

וגם אם דיבור לא קיים בך כי אינך לומד תורה, הרי כבר חידש רבי אלעזר שהנדבק והמתקרב לתלמיד חכם נחשב כמחובר לתורה ולקדושת התורה שיש לתלמיד חכם.

אבל חלילה מי שלא דבק ואינו ירא מתלמיד חכם, בקלות יכול להידרדר ולהגיע לגימטרייה השלילית שידבק בכוחות הטומאה רח"ל.

ובחרת בחיים – לכן עשה לך רב ועזור ותמוך בתלמיד חכם, כי זה כרטיס כניסה לתחיית המתים.

ועשית הישר והטוב למען ייטב ה' לך וירשת את הארץ הטובה

מה יעקב אבינו ובניו מחבבים ארץ גשן, לפי שפרעה נתנה לשרה בכתובתה כשלקחה והיו רוצים להחזיק בכתובת זקנתם, ולפי שהחזיקו בני ישראל ממצרים כשנכנסו לארץ ישבו בה ולא ערערו עליהם מצרים ויירשוה בני יהודה, ולכן מוזכר בירושת ארץ ישראל "וּגִשְׁן וְחֶלֶן" (יהושע טו, נא).

ועל פי זה מפרש התורת אהרן מדוע עשיית הישר והטוב גורמת לירושת הארץ, שהיות וקיבלנו את ארץ ישראל מכוח דינא דבר מצרא שהוא הישר והטוב, לכן עלינו לנהוג בכל מה שאמרו חז"ל לנהוג ביתר טוב מדין ועשית והישר הטוב.

ולפי זה מובן לענ"ד מה שראיתי פירוש קדמון לדברי הימים המיוחס לתלמיד רס"ג פפד"מ תרלד' עמ' 12. **שבימי יוסף הצדיק** מכיר בן מנשה נכדו של יוסף **כבש את גלעד**, ויאיר מיוצא חלציו הלך באותו זמן

קדושה שאין בהם קדושה ואינם נגזזים, אבל במסקנת הגמרא **תלמידי חכמים** אינם תשמיש לשכינה אלא הם **נחשבים כשכינה עצמה**, לכן עמי הארץ הנדבקים והעוזרים לתלמידי חכמים נחשבים כתשמישי קדושה ולא כתשמיש לתשמיש, ולכן גם בהם יש קדושה וגם הם יחיו בזכות הקדושה הזאת בעולם הבא לאחר מיתתן.

ומאמר נפלא זה עוררני שכל עמי הארץ חייבים לומר תודה למקור חידוש זה, שכתוב בגמרא פסחים כב', קידושין נז', ב"ק מא', בכורות ו' שמעון העמסוני ואמרי לה נחמיה העמסוני היה דורש כל אתים שבתורה כיון שהגיע ל"את ה' אלהיך תירא" פירש, אמרו לו תלמידיו רבי כל אתים שדרשת מה תהא עליהן? אמר להם כשם שקבלתי שכר על הדרישה כך אני מקבל שכר על הפרישה,

בספר חסידים כתוב שהגימטריה של "תירא" יוצא 611, וזה גם הגימטריה של המילה "יראת" וכן של "תורה" וכן של "גמילות חסדים".

אומנם טוען החיד"א שגם הגימטרייה של "סמא-ל לילית" יוצא 611, וזה לעומת זה עשה **אלוקים**, שיראה זה במחשבה ותורה זה בדיבור וגמילות חסדים זה על ידי מעשה, שחייב יהודי להתקרב לה' וליראת ה', במחשבה ובדיבור ובמעשה.

אבל כנגד זה אפשר לחטוא ולהגיע להיות טמא ומשועבד לכוחות הטומאה במחשבה ובדיבור ובמעשה רח"ל.

הגמרא בבא בתרא קח' אומרת שדין שנותנים זכות קדימה לקנות או לקבל חלק הצמוד לרכושו – "דינא דבר מצרא", זה מהפסוק "ועשית הישר והטוב".

בפרקי דרבי אליעזר כו' אמר ר' יהושע בן קרחא שפרעה כתב לשרה בשטר כתובתה כל ממונו בין כסף בין זהב בין עבדים וקרקעות וכתב לה את ארץ גושן לאחוזתה לפיכך ישבו בני ישראל בארץ גושן בארץ שרה אמם, ומביא ה"שם דוד" על פי מה שכתב ש"ך על התורה (חיפשתי לא מצאתי בפנים) וכן בספר שתי ידות שלכן עם ישראל גלו לארץ מצרים ובבל כדי שיהיו מצרנים סמוכים לארץ ישראל ויקבלו את ארץ ישראל משום טענת בר מצרא.

וזה מרומז במדרש **בראשית רבתי** עמוד 214 על הפסוק "ועתה ישבו נא עבדיך" בראשית מז, ד. מפני

וטהר לבנו - ואתחנן

גושן, והן מצד צפון גולן, כך שארץ ישראל נמצאת בדיוק באמצע שטחם בין הדרום לצפון, ולמרות שים הפריד בצד דרום שיתכן שמעכב את דינא דבר מצרא שלכן טוען השם דוד ה' עשה קריעת ים סוף בכדי שלא יהיה נחל או ים מפריד את דין הבר מצרא, אבל בני יוסף עוד קודם קריעת ים סוף חפצו לקבוע בוודאות דינא דבר מצרא בגולן שאין ים המפריד, וכן שיהיה ברור ארץ ישראל באמצע בין צפון לדרום שאז יתכן גם אם יש ים עדיין יתקיים דינא דבר מצרא גם על צד דרום.

וכבש את חוות יאיר, ולאחר מכן גשור וארם לקחו מידם חבלי ארץ אלו, וחשקו בני מכיר ויאיר שהאריך ימים לחזור ולכבושם, והסכים להם משה ונתן להם חבלי ארץ אלו, כי כבשוהם קודם.

ובעצם נפלאתי מדוע בכלל ראו בני יוסף בחייו שהיה משנה למלך מצרים לכבוש שטחים בצפון רחוק ממצרים?? שהרי הגולן נמצא בקצה הצפוני של ארץ ישראל?? אלא יתכן שרצו לכבוש שטחים שיהיו בר מצרא לארץ ישראל הן מצד דרום –

לכן נקבל עלינו להתחזק במידת הוותרנות וההתחשבות בשני, שנזכה אכן לעשות הישר והטוב, וטוב עין הוא יבורך, ומתוך וותרנות נזכה להתעלות ולקדושה עצומה, כי מי שהבריות נהנות ממנו ואוהבים אותו כך גם אוהבים אותו למעלה, ולהיות אהוב זה מתנה תמידית כי הקב"ה שמח להעניק טוב לאוהביו, ומידה זו נהנים גם בעולם הזה וגם בעולם הבא באופן מוחשי.

וצדקה תהיה לנו כי נשמר לעשות את כל המצוה הזאת לפני ה' אלקינו כאשר צונו

ההם, גם בעיני יפלא נאם ה' צבאות", שהכוונה שכמו שהצדיקים מתפעלים כך הקב"ה מתפעל, והקשוני תלמידי ששמעו מרב חשוב, שאין פליאה ואין התפעלות לה'??

ואומנם דעת הרמב"ם במורה נבוכים חלק א' פרק נה' שאין לייחס להקב"ה שום "התפעלויות" ושינוי, ושום דימוי לשום דבר מן הנמצאות, וכבר גלה בספרי הנביאים בהרחקת הדמוי "ואל מי תדמינו ואשוה" - ישעיהו פרק מ' כה', ועוד שם כתוב "ואל מי תדמיון קל. ומפורש כן ביסודי התורה פרק א' יא' יב', ואינו משתנה ולא כעס ולא שחוק ולא שמחה ולא עצבות ולא שתיקה, וכל הלשונות שנאמרו בתנ"ך הכל משל ומליצה כי דברה תורה כלשון בני אדם, כי הקב"ה מרומם על כל זה.

אבל מכל מקום, יתכן שגם על צד שאין פלא והתפעלות כלפי הקב"ה, כתב רש"י שרבותינו דרשוהו על שחיטת יצר הרע לעתיד לבוא סוכה נב', שלא רק הצדיקים מתפעלים איך נצחו את היצר הרע שנדמה להם כהר, אלא גם הקב"ה מתפלא עמם איך הצליחו הצדיקים לעמוד כנגדו בחייהם.

והנה לרשעים נדמה היצר הרע כחוט השערה, והם יבכו איך לא התגברו כנגדו, ואילו לצדיקים היצר הרע נדמה כהר עצום בכדי לתת להם הרגשה טובה שמגיע להם שכר על עמלם הקשה, וחלק מחסדי הקב"ה לתת הרגשה טובה לצדיקים לעומת ההרגשה הרעה לרשעים, שהקב"ה כביכול בעצמו מתפעל יחד עם הצדיקים, איך הצליחו הצדיקים להתגבר על קושי עצום מאוד – לנצח את היצר הרע, כך שהצדיקים מרגישים שהם מקבלים שכר עמלם ולא נהמא דכיסופא.

ובדרך אחרת נראה לבאר, ותודה רבה גדולה ועצומה לתלמידי היקר והמצויין אליהו אדלר נ"ו שעזר לי במהלך החידוש וביחד יצא חידוש נפלא

הרמב"ן מפרש מדוע שכר שה' נותן לעם ישראל על קיום התורה והמצוות נחשב כצדקה, כי אנחנו כעבדים החייבים לקיים את ציווי הבורא ולעובדו כעבדים בלי לקבל שכר, וכל הגמול והשכר טוב הוא צדקה מאת ה' הטוב והרחום.

וכוונתו לכאורה היא כפי שכתבתי בפרשת האזינו על נוסח התפילה "גומל חסדים טובים", שלכאורה אם זה גמול ותשלום מדוע מוצמד לגמול תשלום עניין חסדים טובים, כי אם זה תשלום אזי אין זה צדקה וחסד?? אלא הכוונה שכל השכר על קיום מצוות ה' זה חסד ה', שלא יהיה לנו נהמא דכיסופא, שמקבלים נדבות בלי מאמץ.

וככתוב רצה הקב"ה לזכות את ישראל לפיכך הרבה להם תורה ומצוות, למרות שאין להקב"ה כביכול צורך בפעלותינו, וכלשון הספורנו "כי חפץ חסד הוא לא לתועלתו", ולכן מתאים הלשון "גומל" שה' משלם לנו כשכר פעולה, אבל כל תהליך זה מהותו חסדים טובים – צדקה שה' עושה עמנו. – וכ"ז מדויק לכאוי בלשון הרמב"ן, "ויתן לנו שכר טוב בעשיית כל המצות האלו קרא "גמול" המצות "צדקה", כי העבד הקנוי לרבו חייב לעבוד אותו, אם יתן עוד שכר בעבודתו צדקה יעשה עמו:

ולפי זה מובן שהקב"ה נותן שכר לצדיקים כביכול כשכר על עבודה וכל זה מרוב חסדו שלא ירגישו נהמא דכיסופא, אלא ירגישו שמגיע להם השכר בגלל עמלם הקשה לנצח את היצר הנדמה להר כהר.

כי הנה בעת לומדי עם תלמידי המצוינים ביותר כיתה ז' בת"ת תורת אמת ב"ב בנביא זכריה ה' פסוק ו' עוררוני תלמידי בפסוק שכתוב "כה אמר ה' צבאות, כי יפלא בעיני שארית העם הזה בימים

וטהר לבנו - ואתחנן

השלימה בפרק ב' פסוק כא' "וארשתיך לי לעולם, וארשתיך לי בצדק ובמשפט ובחסד וברחמים", וכתב המצודת דוד שהקב"ה מבטיח לעם ישראל, שאקח אותך להיות ארוסתי עד עולם ולא אמאס עוד בך. בצדק ובמשפט - בעבור הצדקה והמשפט שתעשו אז - בזמן שלאחר הגאולה, ובעבור החסד והרחמים שאעשה עמך,

כי הצדק והמשפט שתעשי בזמן הגאולה לא שווה להשפיע לך טובה מרובה כזאת, כי בזמן הגאולה אין יצר הרע, לכן יהיה טובות הגאולה בחסד וברחמים. (ורעיון זה כתב המצודת דוד שוב בזכריה ח' פסוק ח').

ואם כן, מובן נפלא, שפסוק ראשון מדבר על צדיקים שקיימו תמיד את מצוות ה' במסירות נפש, ממילא כל המצוות שיקיימו לאחר הגאולה גם עליהם הם יקבלו שכר, וכלשון הפסוק "לחיותינו כהיום הזה", שיהיה שכר טוב בעולם הבא כאילו קיימו את המצוות בעולם הזה המלא ניסיונות.

כי צדיקים אלו הוכיחו שהם מקימים מצוות תמיד בין יש יצר הרע ובין אין יצר הרע, ומדוע יגרע שכרם כאשר ממשיכים לקיים כאשר כבר אין ניסיונות, הרי הם הוכיחו שהניסיונות לא מנעו מהם מלקיים מצוות.

ואילו הפסוק השני, מדבר על יהודים פשוטים, שהקב"ה עושה עמם צדקה, שמחשיב להם את המצוות שיקיימו בזמן שלאחר הגאולה למרות שאז אין ניסיונות, ואילו היה להם ניסיונות לא היו מקיימים, בכל זאת צדקה עושה עמם ה' שבכל זאת מחשיב להם זאת למצוות, וכדברי המצודת דוד הנ"ל.

ואתחנן בעת ההיא לאמר - לימוד על תפילה לדורות בעת צרה

המייחלים לחסדו", שהתפילה - הדיבור עם אבא שבשמים מחזק את הקשר בנינו לבוראנו.

אבל עדיין קצת קשה, כי נראה שמשם רבינו התאמץ בתפילה בעבור התוצאה שביקש להיכנס לארץ ישראל, והראיה שהקב"ה עצר ממנו להמשיך בתפילה על זה, שאמר לו "אל תוסף דבר אלי עוד בדבר הזה", משמע שכאן מטרת התפילה היא השגת הבקשה ולא עצם התפילה החביבה, שאם כן למה על משה להפסיק את תפילתו, ואם כן חוזרת השאלה הקודמת, איך נלמד מכאן על חשיבות התפילה בעת צרה?

אלא התשובה היא, שאכן כל תפילה פועלת, וגם תפילת משה למרות שהקב"ה אמר לו מפורש שלא יזכה להיכנס לארץ, בכל זאת אם היה ממשיך להתפלל עוד תפילה נוספת על 515 התפילות שהם בגימטריה "ואתחנן", אזי הוא היה משנה את התוצאה, ותפילתו הייתה מתקלת, והיה זוכה

זה, שהנה בפסוק הקודם כתוב "ויצונו ה' לעשות את כל החוקים האלה, ליראה את ה' אלקינו, לטוב לנו כל הימים, לחיותנו כהיום הזה", ומבאר רבינו בחיי - שכל הימים הכוונה לעולם הבא, וכוונת הפסוק "לטוב לנו כל הימים" שיהיה שכר טוב והנאה לנפש לעולם הבא, כפי שיש הנאה לגוף בעולם הזה.

ואכן החזקוני טוען שמכאן הוכחה ברורה להבטחת שכר בעולם הבא לצדיקים, רק בדרך כלל משה רבינו הזכיר שכר בעולם הזה שקל יותר להמחיש שכר בעולם הזה שיובן גם לנשים וטף ולפשוטי העם.

אומנם עדיין קשה קצת, הביאור להמשך הפסוק, "לחיותינו כהיום הזה", שכביכול הקב"ה משווה את הנאת הנשמה בעולם הבא כפי שהגוף נהנה בהנאות העולם הזה, כך לכאורה הבנתי מדברי רבינו בחיי, אך קשה הדבר כי אין דמיון להנאת העולם הבא לעומת הנאות העולם הזה, שרגע של הנאה בעולם הבא הוא יותר מכל הנאות הגוף במשך כל חיי האדם - אבות ד' טז'??

וגם מדוע יש פסוק נוסף, על השכר לעולם הבא, ובפסוק הנוסף הבא השכר מוגדר לא כתגמול כפי שנראה מפסוק הראשון, אלא כצדקה??

ואם הכוונה שהתגמול והשכר לצדיקים הוא בעצם חסד וצדקה של הקב"ה עמנו, מדוע צריך פסוק נפרד לכך, מדוע לא כתבה זאת התורה בפסוק אחד "לטוב לנו כל הימים בצדקת השם", מדוע יש כביכול כפילות הפסוקים??

ונראה לחדש ולתרוץ, על פי חידוש עצום שכתוב בנביא הושע בנבואה על הגאולה העתידית

במדרש רבה ב' (ו) "בעת ההיא לאמר", מהו לאמר? א"ר עזריה "לאמר" לדורות!! שיהיו מתפללים בשעת צרה, ולא להתניאש, שהרי משה למרות שה' אמר לו (דברים ג) "לא תעבור את הירדן הזה", בכל זאת משה התחנן רבות לה'.

ולכאורה קשה, איך נלמד מכן על הצורך להתפלל, שהרי כאן אדרבא רואים שמשם הרבה להתחנן לה' ובכל זאת לא הצליח בתפילתו, אלא נשארה הגזירה כפי שהייתה קודם, ומשה רבינו לא נכנס לארץ ישראל, ואיך נלמד מכאן על חשיבות התפילה??

ותחילה חשבתי לענות, שעצם התפילה יש לה ערך חשוב גם בלי קשר לתוצאה של הבקשה שבתפילה, כמו שהקב"ה מתאוה לתפילתן של צדיקים, וכמו שכתוב "רוצה את יראיו את

וטהר לבנו - ואתחנן

ולמעשה איך ומתי תפילה מתקבלת?? א"ר חייא רבה כתוב (תהלים כז) **"קוה אל ה' חזק ויאמץ לבך וקוה אל ה'",** שעליך להתפלל ולחזור ולהתפלל כי יש שעה שיתנו לך וכפי שדוד אמר **"ואני תפילתי עת רצון"** שבעת רצון התפילה תתקבל.

נפשטות הכוונה שאם תזכה תתפלל בדיוק בעת רצון, ומתוך התמדה בתפילה תזכה לכוון לזמן שהוא עת רצון וכך תפילתך תתקבל, אבל ממשיך המדרש, תפילת ציבור אינה חוזרת לעולם ריקם ככתוב **"מי כה' אלקינו בכל קראנו אליו"**.

אומנם במדרש שם (יז) מפרשים שגם על תפילת יחיד מתקיים הפסוק "בכל קראנו אליו", אלא שאמרו רבנן יש תפילה שנענית ל**40** יום כמשה שכתוב **"ואתנפל לפני ה' מ' יום"**, ויש תפילה שנענית ל**20** יום מתפילת דניאל (בדניאל י), ויש תפילה שנענית ל**3** ימים מיונה במעי הדגה (יונה ב), ויש תפילה שנענית ל**1** מתפילת אליהו (מ"א יח) ויש תפילה שנענית לעונה מדוד (תהלים סט) **"ואני תפילתי לך ה' עת רצון"**, ויש תפילה שעד שלא יתפלל אותה מפיו הקב"ה יענה שנאמר (ישעיה סה) **"והיה טרם יקראו ואני אענה"**.

למעשה, עלינו להרבות בתפילות מכל הלב מתוך אמונה תמימה בה', כי תפילה מחברת את הקשר בין האדם לבורא יתברך, וכל הוספת תפילה מתעצם הקשר הטוב עוד יותר, וכמו כן כל תפילה אמורה להתקבל אם מתפללים אותה מספיק וכראוי או בזמן הנכון, כי בכוח תפילה לבטל כל גזירה רעה, כי אין דבר העומד בפני התפילה, רק יש צורך להתמיד הרבה ימים בתפילה כי אנחנו לא יודעים כמה תפילות עלינו להתפלל, וגם אולי נזכה להתפלל בדיוק בעת רצון בדיוק.

ואומנם גם אם רואים אנו שתפילת רבים לא פעלה, או תפילת יחיד משך ימים רבים בכל את כביכול לא התקבלה התפילה, טעות היא בידנו, כי אכן למשה תפילתו כן נשמעה ופעלה, וכפי שנראה במדרש הבא.

תפילת משה נשמעה ופעלה והשפיעה לדורות, ומשה היה מרוצה כאילו התקבלה תפילתו

קודם כל מתפילת משה רבינו למרות שלא התקבלה בקשתו, בכל זאת הקב"ה הקשיב לתפילתו, אלא הקב"ה טען למשה רבינו שטובת העניין שבקשתו לא תתקבל, ומשה רבינו ככשמע זאת בוודאי שמח בתשובת הקב"ה, וכפי דברי המדרש ט', שאמר הקב"ה למשה אם אתה נקבר בחו"ל עם דור מתי המדבר, בזכותך הן יקומו עמך לעתיד לבוא יכנסו עמך לארץ ישראל, ולולי זאת (אם משה היה נקבר בארץ ישראל) כל דור מתי מדבר לא היו קמים בתחיית המתים, וממילא משה הבין שטובת העניין שלא יכנס לארץ ישראל, וזה טובה גדולה ועצומה שמשה יציל את תלמידיו "דור דעה".

וכמו כן, הרבה פעמים יהודי מתפלל לשינוי מצבו, אבל הקב"ה יודע מה באמת טוב לאדם, כי לאדם אין את התמונה השלימה, אבל הקב"ה כאבא רחום בוודאי שומע תפילת כל פה עמך ישראל ברחמים, ולכן אנחנו מבקשים שנזכה לראות בטוב ה' גם בעיני בשר ודם, ושהקב"ה ימנע מאתנו לחצים ופחדים, אלא יאיר לנו וישמחנו תמיד אמן ואמן.

סבלנות אין סופית לתלמידים וילדיך, כי יש תקווה

ילד וילדה, עדינות והתחשבות עד כמה שניתן, ועוד יותר סבלנות, ולספוג ולהבליג ולהעלים ולהתעלם, ולשכוח ולא לנקום, ולפתוח **עוד דף חדש ועוד דף**, אולי יש תקווה, אבל בטוח שלא נפסיד מזה.. כי הילדים האחרים מתחנכים לטובה בראותם זאת, וכמו כן בסוף הילד עצמו יעריך ויזכור את האהבה והסבלנות, ותראה נחת ממנו אמן.

כמו כן נלמד ממשה רבינו "ואתחנן" – שזכור כמה תפילות עשה משה רבינו בדבר שהיה חשוב לו ולא התייאש למרות שלא היה לו סיכוי, בכל זאת הוא השקיע 515 תפילות בתחנונים, כך עלינו להתחנן לה' בלי סוף על ילדינו ותלמידנו שיצאו יראי שמים ולומדי תורה, ולפני שקיימת כל אלו אל תעז לזרוק מרה בבניך ותלמידך....

להיכנס לארץ ישראל, רק הקב"ה עצר אותו מלהתפלל את התפילה האחרונה, כפי שכתוב **"אל תוסף דבר אלי עוד בדבר הזה"**.

ולכן אדרבא מכאן הוכחה עצומה להתמיד בתפילה בעת צרה ולא להתייאש ולא להגיד אין סיכוי, שהרי האין סיכוי הכי גדול שקיים בעולם, זה אמירה מפורשת של הקב"ה שלא תקבל כפי שנאמר למשה רבינו שלא יכנס לארץ, ובכל זאת כוח התפילה חזק יותר מכל **"אין סיכוי"**, ולא פלא שכתוב בגמרא **ברכות י' "אפילו חרב חדה מונחת על צוארו של אדם אל ימנע עצמו מן הרחמים שנאמר הן יקטלני לו אייחל"**.

וכפי שכתוב במדרש יא' אמר משה לפני הקב"ה רבש"ע כשתהא רואה בניך בצער ואין מי שיבקש רחמים עליהם מיד ענה אותן אמר לו הקב"ה משה חייך בכל שעה שיקראו אותי אני אענה אותם ככתוב **(דברים ד) "ה' אלקינו בכל קראנו אליו"** וקריאה זה תפילה ולכן אומר רב ענן ששערי תפילה לעולם אינם ננעלים.

למעשה, עלינו להרבות בתפילות מכל הלב מתוך אמונה תמימה בה', כי תפילה מחברת את הקשר בין האדם לבורא יתברך, וכל הוספת תפילה מתעצם הקשר הטוב עוד יותר, וכמו כן כל תפילה אמורה להתקבל אם מתפללים אותה מספיק וכראוי או בזמן הנכון, כי בכוח תפילה לבטל כל גזירה רעה, כי אין דבר העומד בפני התפילה, רק יש צורך להתמיד הרבה ימים בתפילה כי אנחנו לא יודעים כמה תפילות עלינו להתפלל, וגם אולי נזכה להתפלל בדיוק בעת רצון בדיוק.

ואומנם גם אם רואים אנו שתפילת רבים לא פעלה, או תפילת יחיד משך ימים רבים בכל את כביכול לא התקבלה התפילה, טעות היא בידנו, כי אכן למשה תפילתו כן נשמעה ופעלה, וכפי שנראה במדרש הבא.

תפילת משה נשמעה ופעלה והשפיעה לדורות, ומשה היה מרוצה כאילו התקבלה תפילתו

קודם כל מתפילת משה רבינו למרות שלא התקבלה בקשתו, בכל זאת הקב"ה הקשיב לתפילתו, אלא הקב"ה טען למשה רבינו שטובת העניין שבקשתו לא תתקבל, ומשה רבינו ככשמע זאת בוודאי שמח בתשובת הקב"ה, וכפי דברי המדרש ט', שאמר הקב"ה למשה אם אתה נקבר בחו"ל עם דור מתי המדבר, בזכותך הן יקומו עמך לעתיד לבוא יכנסו עמך לארץ ישראל, ולולי זאת (אם משה היה נקבר בארץ ישראל) כל דור מתי מדבר לא היו קמים בתחיית המתים, וממילא משה הבין שטובת העניין שלא יכנס לארץ ישראל, וזה טובה גדולה ועצומה שמשה יציל את תלמידיו "דור דעה".

וכמו כן, הרבה פעמים יהודי מתפלל לשינוי מצבו, אבל הקב"ה יודע מה באמת טוב לאדם, כי לאדם אין את התמונה השלימה, אבל הקב"ה כאבא רחום בוודאי שומע תפילת כל פה עמך ישראל ברחמים, ולכן אנחנו מבקשים שנזכה לראות בטוב ה' גם בעיני בשר ודם, ושהקב"ה ימנע מאתנו לחצים ופחדים, אלא יאיר לנו וישמחנו תמיד אמן ואמן.

סבלנות אין סופית לתלמידים וילדיך, כי יש תקווה

ילד וילדה, עדינות והתחשבות עד כמה שניתן, ועוד יותר סבלנות, ולספוג ולהבליג ולהעלים ולהתעלם, ולשכוח ולא לנקום, ולפתוח **עוד דף חדש ועוד דף**, אולי יש תקווה, אבל בטוח שלא נפסיד מזה.. כי הילדים האחרים מתחנכים לטובה בראותם זאת, וכמו כן בסוף הילד עצמו יעריך ויזכור את האהבה והסבלנות, ותראה נחת ממנו אמן.

כמו כן נלמד ממשה רבינו "ואתחנן" – שזכור כמה תפילות עשה משה רבינו בדבר שהיה חשוב לו ולא התייאש למרות שלא היה לו סיכוי, בכל זאת הוא השקיע 515 תפילות בתחנונים, כך עלינו להתחנן לה' בלי סוף על ילדינו ותלמידנו שיצאו יראי שמים ולומדי תורה, ולפני שקיימת כל אלו אל תעז לזרוק מרה בבניך ותלמידך....

כמו שצריך סבלנות רבה בתפילה, ולהתמיד עוד ועוד בתפילה, כך **עלינו לנהוג בסבלנות עם תלמידים** וכ"ש עם ילדי ביתך, ולא להתייאש מהם חלילה, כי בעת רצון יפתח ליבם ויקלטו את אהבתך אליהם המתגלמת בעוצמה בסבלנות האין סופית בה אתה נוהג כלפיהם, ותמיד לדבר עמם בכבוד, **ועלינו** לזכור שאם משה רבינו בדור דעה הוכיחם בדרך כבוד בכדי לא להכלימם, למרות שהיו חסונים ואנשי חיל .. בכל זאת, הוכיחם ברמזים ובעדינות ומתוך כבוד.

כל שכן אנחנו שאנו בדור חלש כל כך דור חוצפן שהחוצפה מתגברת ועולה, בוודאי עלינו לנהוג בכבוד וברגישות לכל

וטהר לבנו - ואתחנן

ואותי צוה ה' בעת ההוא ללמד אתכם חוקים ומשפטים לעשותכם אותם בארץ

(שבת פח) שמכאן מודעה רבא לאורייתא – שנחשב שקבלוה באונס, אבל עיין ברשב"א ורמב"ן ובעין יעקב, שלמרות טענת האונס שקבלתם את התורה לא נחשבת קבלה מושלמת, בכל זאת כאן בפסוק התבאר לעם ישראל שאם לא יקיימו אין להם חלק בארץ שע"מ כן ניתן להם, וא"כ טרם בואם לארץ לא היה דין כפיה עליהם, אומנם הכפייה היא שאם הם נכנסים לארץ ישראל הם מוכרחים לקיים תורה ומצוות,

ואולי כוונתו של המשך חוכמה שזכות קיומם עם ישראל בארץ ישראל תלויה בקיום המצוות זה אכן הכפייה הטמונה במילה "לעשותכם".

ואכן תוך כדי לימוד המשך חוכמה בתחילת דבריו, הקשה התלמיד החשוב יעקב צבי פריימרק נ"ו, הרי ה' כפה עליהם הר כגיגית, וזה היה עוד קודם כניסתם לארץ ישראל? ועניתי לו כפי שכתבתי בעלון שבועות ששם עם ישראל אמר קודם נעשה ונשמע, שהם רוצים באהבה לקבל את התורה, אומנם לחיזוק רצונם הטוב הקב"ה ברחמיו עשה להם כפיה שבכך הרצון הטוב ישמר, ועם ישראל אהבו את הכפייה הזו כי הבינו שזה לטובתם,

וזה מרומז בביאור רש"י בשיר השירים "תחת התפוח" זכור כי בתחתית הר סיני העשוי על ראשי כמין תפוח שם עוררתיך, והוא לשון חבת אשת נעורים המעוררת את דודה בלילות בתנומות עלי משכב מחבקתו ומנשקתו. שמה חבלתך - הרי אמרנו שהקב"ה קראה אמו שם נהיתה לך לאם. חבלתך - לשון חבלי יולדה, חבלתך באו לך חבלים ממך.. שעל ידי הכפייה התחזק אהבתם לה' כחבלים עזים.

ולענ"ד נראה לתרץ את כל השאלות הקודמות באופן אחד בס"ד, שלשון "לעשותכם" הכוונה שמה ילמד את עם ישראל שיהיה בהם כוח החידוש ושיכלל בתורת אמת שכל תלמיד ותיק עתיד לחדש, וכך יתגבר החשק לקיים המצוות תמיד, וכמו כן התורה שחידש נהפך להיות כמו שלו ככתוב ובתורותו יהגה יומם ולילה.

כי המשמעות של המילה "לעשותכם" יש בו משמעות שהאדם ישתנה בעצמו שירצה לקיים מצוות בשלימות, ורק באופן כזה שאדם מתחבר כל כולו לתורה באהבה ובשמחה בפרט על ידי תורה שבעל פה ובחידושי תורה, בכוח זה אדם משתנה לטובה כביכול אדם חדש, אדם עם נטיות טובות, ובכך הוא מסוגל לקיים את "כל המצוות",

ולכן כתוב כאן "לעשותכם" ולא נכתב "כל המצוות", ללמדנו שברגע שאדם נהיה מהות חדשה של אדם עם אש קודש לה' בכוח לימוד התורה שבעל פה ובפרט על ידי חידושי תורה, ממילא יקיים את כל המצוות.

כתב רש"י "ואותי צוה ה' בעת ההיא ללמד אתכם" - תורה שבעל פה. וצריך להבין מהיכן למד זאת רש"י?

והשפתי חכמים מפרש שהיה קשה לרש"י שפסוק זה הולך על הכתוב קודם "ויגד לכם וגו' עשרת הדברים" ועל כתוב כאן "בעת ההיא" שבאותו זמן צוה ה' את משה ללמד אותם, והרי באותו זמן לא קבלו רק את עשרת הדברות, ועל עשרת הדברות לא שייך הציווי "ללמד אתכם חוקים ומשפטים", אלא ודאי הכוונה לתורה שבעל פה שנלמד מעשרת הדברות, דהיינו כללותיהן ופרטותיהן וכל המצוות הנכללות בהן. (מנחת יהודה):

ואכן תירוץ מתאים לפירוש רש"י שמות כד' יב' על הפסוק "ואתנה לך את לוחות האבן והתורה והמצוה אשר כתבתי להורותם" - שכל 613 מצוות בכלל עשרת הדברות הן, ורבינו סעדיה גאון פירש באזהרות שיסד לכל דבור ודבור מצות התלויות בו.

עוד תירוץ הביא הש"ך מהגור אריה שמכך שכתוב "ללמד" לשון זו שייך רק בתורה שבעל פה, אבל תורה שבכתב שייך לומר בה רק נתינה ולא ללמד, כי היא כתובה לפני האדם ויוכל ללמוד אותה מעצמו.

והנה בהתעמקות בפסוק של ציווי של ה' למשה קודם שסיפר לכך לעם ישראל, כתוב בפרשתנו ה' נח' "ואתה פה עמד עמדי, ואדברה אליך את כל המצוה והחוקים והמשפטים אשר תלמדם ועשו בארץ אשר אנכי נתן להם לרשתה", ואילו בביצוע הציווי בפרק ד' יא' כתוב "ללמד אתכם חוקים ומשפטים לעשותכם אתם בארץ".

והשינויים, א. שכשה' ציווה את משה נכתב "כל המצוה והחוקים והמשפטים", ואילו כשמה מספר זאת לעם ישראל חיסר את "כל המצוה", וצריך להבין מדוע חיסר?

ב. בציווי ה' את משה כתוב "ועשו בארץ", ואילו בדיבור משה לעם ישראל כתוב לשון "לעשותכם" ולכאורה לפי המשקל היה צריך להיכתב "שתעשו" או "ועשיתם"?

ואכן ה"משך חוכמה" מפרש לשון "לעשותכם" שהכוונה לכפות על קיום המצוות, כפי שמצאנו בכתובות פו האומר איני נוטל לולב וכו' מכין אותו עד שתצא נפשו.

ויש בציווי הזה לכאורה חידוש דין לעם ישראל שהכפייה על המצוות זה רק בארץ, ומה שבהר סיני כפה ה' עליהם ההר כגיגית שאם לא יקבלו את התורה פה תהיה קבורתכם, הרי מובא בגמרא